

de Proosdijkoerier

JAARGANG 31 | NUMMER 4 | DECEMBER 2015

VAN VIJZELMOLEN NAAR INLAATSLUIS

HOE IN MIJDRECHT DE INDUSTRIE GESTALTE KREEG

DE MARICKEN

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

Proost

door Jaap Meulstee

De weken van bezinning en terugblikken komen er weer aan. Momenten van relatieve rust en hopelijk ook gezellig samenzijn. Rond en tijdens de feestdagen is de als titel boven dit voorwoord geplaatste heilwens weer volop te horen. Wij wensen u hierbij een plezierige periode van kerst en jaarwisseling toe.

Dat wij daarbij met genoeg terugzien op het bijna afgelopen jaar zal u wellicht niet verbazen. Als we alleen al kijken naar de afgelopen weken, dan mogen we stellen dat er weer volop aantrekkelijke activiteiten zijn georganiseerd met aandacht voor onze regionale historie. Gezellige foto- of filmmiddagen, interessante lezingen rond onze algemene vergaderingen en natuurlijk de presentatie van het boekje "De Ronde Venen 700 jaar bestuurd door proosten".

Bij deze editie van de Proosdijkoerier treffen onze leden dit boekje over de geschiedenis van de proosten. Wij vonden het gepast om u als lid te trakteren op dit buitengewoon mooie naslagwerkje dat Fred de Wit voor ons heeft samengesteld.

De maandenlange inspanningen van onze nestor en de hulp die hij kreeg van zijn dochter Martine, fotograaf Henk Butink en ook van Jan Rouwenhorst hebben geresulteerd in een prachtig geïllustreerd en mooi opgemaakt boekwerk. Het verhaal over de bestuurs-geschiedenis van de Proosdijlanden is voor niet-leden in de plaatselijke boekhandels te koop voor €9,95.

Terug naar de aanhef van dit voorwoord. Normaliter vieren wij de komst van het nieuwe jaar met een speciale receptie, waarop wij elkaar als leden van onze historische vereniging De Proosdijlanden veel heil en zegen voor het nieuwe jaar kunnen toewensen. Gezien onze hiervoor al aangehaalde recente activiteiten hebben we er voor gekozen om deze aparte bijeenkomst in 2016 niet te organiseren. Wellicht treffen wij elkaar evengoed

op de nieuwjaarsbijeenkomst van de gemeente op woensdag 6 januari a.s. in Vinkeveen. Daar zijn wij als gebruikelijk ook vertegenwoordigd met een kraam en diverse historische foto's uit onze omgeving.

Neemt niet weg dat we u de voor onze regio zo toepasselijke gezondheidswens ook langs deze weg willen doen toekomen.

U treft in deze Proosdijkoerier natuurlijk weer diverse interessante verhalen aan, die onze schrijvers voor u samengesteld hebben. Het blijft een waar genoeg om hiervan kennis te nemen. Wij zijn de betrokken auteurs hiervoor natuurlijk zeer erkentelijk. Het geeft ons het vertrouwen, dat we met aandacht voor onze plaatselijke historie, die we via onze vereniging in haar volle breedte kunnen bestuderen, nog vele jaren enorm veel plezier kunnen hebben. Of het hierbij nu gaat om het lezen over de ontstaans-geschiedenis van dit gebied, of over de achtergronden en herkomst van uw eigen familie (genealogie), of het nu de monumenten van onze dorpen aangaat of de

archeologische resten uit de omgeving, het brengt ons steeds weer dichtbij wat ooit geweest is en het legt uit waarom zaken zo geworden zijn zoals ze zijn. Al met al, zeker in de Proosdijlanden, volop redenen om in deze periode een toast uit te brengen...

We wensen u een zeer voorspoedig 2016. Proost!

Bij de voorplaat

Vrediger en idyllischer kan het bijna niet. Door weelderig groen omgeven en daardoor bijna volledig aan het oog onttrokken. De groene genieloods in de achtergrond zou echter een hulpmiddel kunnen zijn. Dit stukje natuur was voorheen ooit de kolk van de inlaatsluis, ingeklemd tussen het fort Bij Uithoorn en de Ringdijk Tweede Bedijking. Inundatie is gelukkig nooit noodzakelijk geweest. Het bleef bij de dreiging, die van het fort uit moest gaan. Een slag die uiteindelijk ook hier door de natuur werd gewonnen. Stef Veerhuis vertelt op pagina 146 en volgende over de geschiedenis van de inlaatsluis.

Digitale nieuwsbrief

Met enige regelmaat geven we een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie.

Ontvangt u deze nieuwsbrief nog niet? Jammer, want de laatste actualiteiten en nieuwtjes plaatsen we niet meer in de Proosdijkoerier.

Dus wilt u - net als ruim zevenhonderd andere betrokkenen - toch goed op de hoogte blijven? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan ook regelmatig de nieuwsbrief. Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl

In deze Proosdijkoerier

- 127 Proost
- 128 Bij de voorplaat | In deze Proosdijkoerier
- 129 Hoe in Mijdrecht de industrie gestalte kreeg
- 143 Bristol Blenheim L9447 stort neer in Waverveen
- 146 Van vijzelmolen naar inlaatsluis [1]
- 150 Utrechts jaarboekje 1915
- 152 De Maricken
- 156 Interview met de burgemeester van Gemeente De Ronde Venen, Maarten Divendal
- 159 Verenigingsnieuws

WIJ WENSEN U PRETTIGE FEESTDAGEN
EN EEN GELUKKIG NIEUWJAAR

Hoe in Mijdrecht de industrie gestalte kreeg

door Joop Frankenhuizen

INLEIDING

In 1947 wordt de gemeente Mijdrecht door de planologische dienst van de provincie Utrecht aangewezen als potentiële vestigingsplaats voor industrie. Naarmate die aantrekt en het Rijk met geld over de brug komt gaat het snel. Steeds meer bedrijven melden zich en zoeken voor hun personeel huisvesting. Zo is het pensioenfonds van drukkerij Verweij de eerste die de kogel door de kerk jaagt met woningbouw voor eigen personeel. Snel daarna krijgen de woningbouwverenigingen Johannes de Doper en Beter Wonen vrij spel en wordt de groeigemeente Mijdrecht op de kaart gezet. Wanneer dan later ook een bedrijventerrein in beeld komt, kan de industrialisatie in Mijdrecht starten. Laten we eens kijken hoe dat allemaal plaatsvond.

EERST EVEN EEN KORTE TERUGBLIK

Rond 1800 kent Mijdrecht nauwelijks ambachtslieden. Mensen die met hun handen en hun kennis een beroep uitoefenen. Er is een leerlooierij en een touwslagerij, maar die hebben het moeilijk. De leerlooier ziet binnenlandse huiden naar het buitenland verdwijnen omdat die daar meer geld opbrengen. De touwslager heeft hennep nodig. Dat moet voor een deel uit het buitenland komen en daar helpt een teruglopende scheepvaart niet echt aan mee. Verder kent het dorp een paar broodvissers, een tabaksfabrikant, een grutterij, een korenmolenaar en een houtkoperij. Slechts 6% van de beroepsbevolking in Mijdrecht oefent rond die tijd een ambacht uit.

DE GROEI BEGINT

Eind jaren 90 van de negentiende eeuw komt de kleinhandel tot bloei en neemt ook het aantal ambachtelijke activiteiten langzaam toe. Er komt in Mijdrecht een smederij. Dan volgen twee koper- en blikslagers. Stofberg breidt zijn scheepsmakerij uit en gaat ijzeren boten maken. Johannes Verweij richt in

De smederij van Dirk Korver in 1910.

Industrieweg Mijdrecht Spoorlijn.

1890 een drukkerij op en gaat in 1894 houten letterkassen fabriceren. Dat wordt later de bakermat voor Croon meubelfabriek. In 1902 werken bij Verweij vier mannen in de machinale houtbewerking en groeit de koekjeswinkel van de wed. B. van Doesburg met zes mannen en tien jongens uit tot een echte fabriek. Dat wel met alle gevolgen van dien, want het gebruik van machines leidt bij de omwonenden tot nogal wat bezwaren. Zoals roet uit de lage schoorstenen en vervuiling van drinkwater. In 1906 wordt het bedrijf van Johannes Verweij, met zestien werknemers en een echte stoommachine van 30 pk., omgedoopt in de NV Stoomtimmerfabriek Croonstadt. Vijf jaar later is het aantal werknemers daar verdubbeld. Snel daarop volgen drie graanmaalderijen, twee roomkaasfabrieken en de stoomzuivelfabriek van de Verenigde Amsterdamse Melkinrichtingen (VAMI). Ook zijn er nog steeds vier scheepswerven, maar dat aantal loopt terug. De Boerenleenbank is blij, want er komen steeds meer klanten en de eerder opgerichte Nutsspaarbank moet zelfs uitbreiden. De klap op de vuurpijl komt in 1915 met de komst van een spoorlijn tussen Uithoorn en Nieuwersluis. Mijdrecht krijgt een eigen station en wordt opengesteld voor de buitenwereld. Kortom, de kleinhandel en de opkomende industrie zitten in een

stroomversnelling. Maar ruimte voor uitbreiding is er niet

Mede door al die ontwikkelingen verandert ook de samenstelling van de beroepsbevolking. Rond 1930 is het aantal mensen, dat in de nijverheid werk vindt, toegenomen tot 30% van de beroepsbevolking. Dit mede omdat ook de verzorgende bedrijven in de dorpskern steeds meer werk bieden. Zo telt de biscuitfabriek, onder de naam De Lindeboom, dat jaar al 242 werknemers. De fietszadelfabriek van Kooi en de kettingkastenfabriek van Den Hertog bieden werk aan 115 werknemers. Drukkerij Verweij is gegroeid naar 55. Maar dan gaan de crisisjaren tussen 1930 en 1939 hun tol eisen. In 1937 moet de biscuitfabriek sluiten en worden 109 werknemers werkloos.

DE JAREN NA DE OORLOG

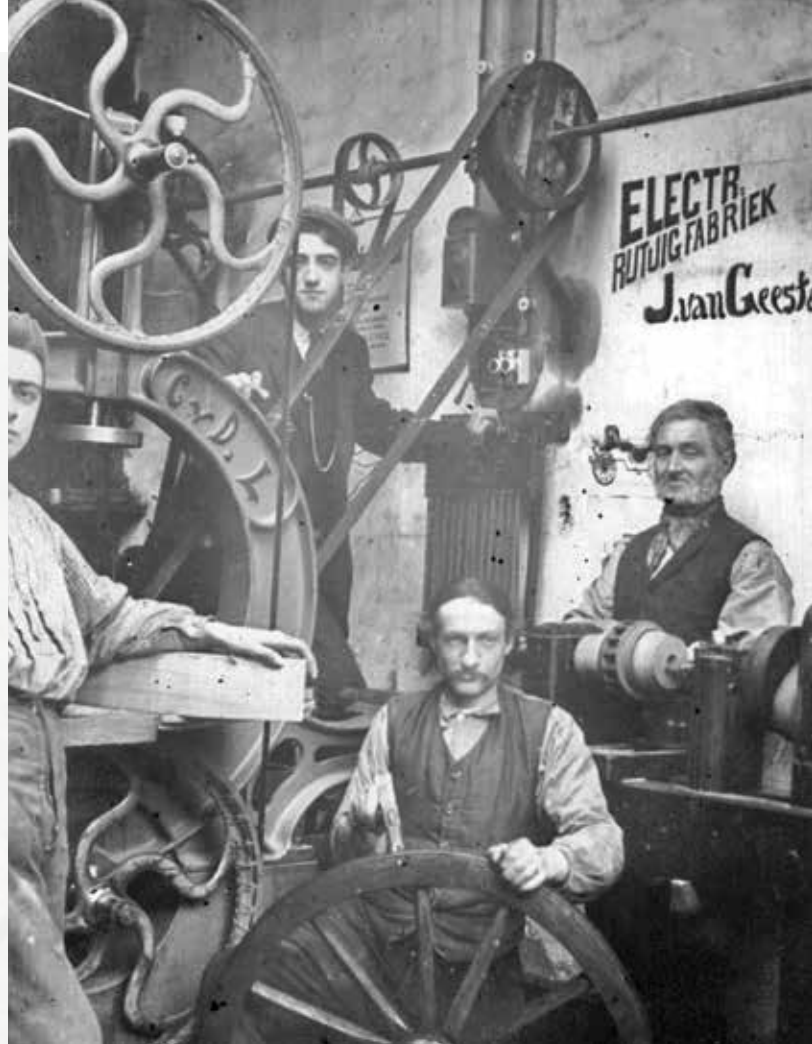
In de jaren vlak na de oorlog kampt de gemeente Mijdrecht met nog niet geautomatiseerde slechte telefoonaansluitingen, lang wachten op doorverbinden, geen goede loswal voor schepen, slechte wegen en weinig ruimte waar de gevestigde bedrijven kunnen uitbreiden. Ook ontbreekt het aan voortgezet onderwijs. Leerlingen moeten er voor naar de grote stad en

De zadelfabriek van Kooi achter het station in 1950.

Een welbekend doosje.

Een van de starters.

blijven daar. De provinciale planologische dienst wordt door de gemeente ingeschakeld om een sociaal economisch onderzoek in te stellen. Is er voor de industrie in Mijdrecht een toekomst weggelegd? Het antwoord op die vraag is JA, maar dan moet er wel meer ruimte komen. Waarom? Het winkelapparaat is zelfstandig geworden en heeft zijn plattelandskarakter verloren, daarnaast is de industrie steeds meer bedrijfstakken gaan omvatten en minder gevoelig geworden voor veranderingen in de conjunctuur.

WAT MOET ER DAN GEBEUREN?

Het Economisch Technologisch Instituut (ETI) wijst op de gunstige ligging van de gemeente en merkt op dat zo'n 20% van de bevolking in een straal van 30 km rondom Mijdrecht woont. Daarnaast zijn de lonen er lager dan in de grote steden. Bovendien zijn er plannen voor de bouw van een ambachtsschool. Voor industriegebied komen in aanmerking de gronden in de polder Groot Mijdrecht en die aan de Amstelkade. De gemeente wacht niet lang en zet het kopen van grond in de polder Groot Mijdrecht hoog op de lijst van prioriteiten. Probleem is echter dat die grond bouwrijp verkocht moet gaan worden en bouwrijp maken duur is. Dus moeten die kosten in de verkoopprijs verrekend

worden. Beter is het voor de ontwikkeling van een industrieterrein rijkssubsidie aan te vragen. Dat lukt. Het is de fabriek van rubberen en chemische producten Simson die bij de bouw van het trafohuisje in 1954 daarvan als eerste profiteert.

MAAR ER ZIJN MEER DINGEN

Naast het verstrekken van grote voorschotten aan beide bouwverenigingen is de gemeente die eerste jaren vooral bezig grond aan te kopen voor het nieuwe industrieterrein en grote stukken grond in de Derde Bedijking voor woningbouw. De meeste aandacht gaat echter uit naar de rampzalige toestand van de wegen in Bozenhoven, Hofland en Amstelhoek. Geld lenen voor woningbouw doet de gemeente bij Staal Bankiers. In 1955 is dat 776.000 gulden tegen 3 3/8 procent rente, af te lossen in 50 jaar. 1956 wordt duurder. Voor bouwrijp maken is 1 miljoen gulden nodig. Geleend tegen 3 5/8 procent en af te lossen in 40 jaar. Regelmatig moeten de begrotingen worden bijgesteld en dat gebeurt tot op een halve cent nauwkeurig. De 24e (!) begrotingswijziging over 1954 laat zien dat de politie wilde katten heeft afgeschoten. Alleen zijn de ambtenaren vergeten de kosten van de gebruikte kogels op te voeren.

EEN GREEP UIT DE JAREN 50

In 1949 start de gemeente met de aankoop van een stuk grond in de polder Groot Mijdrecht, de sanering van de Kerkvaart, reorganisatie van de vuilophaaldienst, de bouw van een brandweergarage, uitbreiden straatverlichting en probeert iets te doen aan de verbetering van de straten. Heel langzaam ontstaat er ook discussie over de bouw van een landbouwhuishoudschool en een nijverheidsschool voor jongens. In 1950 telt de gemeente Mijdrecht 2815 mannen, 2650 vrouwen en 12 emigranten. De nieuwe brandweergarage langs de Stationsweg is klaar en wordt feestelijk geopend. Tijdens de sanering van de Kerkvaart in 1952 zijn daar zeven gouden munten gevonden. Engels geld van tussen 1621 en 1622. B&W stellen voor 30 gulden te geven aan vinders, maar wie zijn dat? De gemeente is eigenaar van de grond. De gemeenteraad komt dan met het voorstel: "Maak er maar 45 gulden van". In 1953 blijkt de Nutslaan in particuliere handen en erg verouderd. De raad wil dan dat de gemeente die laan overneemt. Dat jaar worden in Mijdrecht veertien woningen onbewoonbaar verklaard. In 1954 laat een geheim rapport weten dat de firma Simson zich in Mijdrecht wil vestigen. Zij wil naast het perceel van M. den Hertog 5500 m² grond kopen voor 1,5 gulden de vierkante meter en biedt dan voor 70 man werk. In 1955 wordt besloten het deel van de Mijdrechtse Dwarsweg dat langs de watertoren loopt de naam Industrierweg te geven.

DE INDUSTRIEWEG MOET BREDER

1956. B&W willen één miljoen gulden lenen tegen 3 5/8 procent rente, af te lossen in 40 jaar. Het geld is nodig voor het bouwrijp maken van gronden. Op 7 september dat jaar opent de NV Simson langs de Industrierweg een fabriek in plakmiddelen voor fietsbanden. In juli 1958 besluit de gemeenteraad om in de Dorpsstraat de huisnummers 18, 20, 22, 24 en 24, gelegen naast en achter het gemeentehuis, aan te kopen om het gemeentehuis te kunnen vergroten. De kosten bedragen 35.000 gulden. Een meevaller is dat de huisnummers 18, 20 en 22 voor 15.000 gulden meteen kunnen worden doorverkocht aan de Nutsspaarbank. In oktober het bericht dat het aantrekken van industrie achterloopt. In 1959 vraagt de gemeenteraad zich af of het wegebben van industrieën misschien komt door een tekort aan woningen. B&W sturen daarop een brief naar de provincie met de vraag of die wil meewerken de Industrierweg te verbreden. Een breedte van 3 meter is veel te smal, dat moet 5 meter worden. Om kracht bij te zetten worden de Kamer van Koophandel en het Economisch Technologisch Instituut ingeschakeld. Die betuigen adhesie. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie laat dan weten te willen meewerken mits het industrieterrein bovengemeentelijk geëxploiteerd gaat worden en dat betekent samenwerking met de gemeenten Vinkeveen en Wilnis. Maar die willen dat niet, omdat ze eerder van GS geen toestemming hebben gekregen een eigen industrieterrein te ontwikkelen.

Industrierweg-Nutslaan watertoren rechts Nutslaan, collectie Gille.

De Boemerang in de jaren 60.

Johnson Wax vanaf Provinciale weg.

GS wil namelijk geen versnippering. De gemeente Mijdrecht besluit dan de Industrierweg tot zes meter te verbreden en de kosten te verhalen op de grondprijzen.

DE KRACHTEN BUNDELEN

In 1959 telt Mijdrecht veertien industriële vestigingen, maar die werken allemaal op eigen houtje. Als zij hun belangen richting overheid gaan bundelen staan ze sterker. Het zijn de heren Anton Korver, directeur van Korver Metaalwerken gevestigd in Dorpsstraat en Nico Meiland, president-directeur bij Johnson Wax Europlant, die de kat de bel aanbinden. In 1968 organiseren zij in de boemerang van Johnson langs de N201 een bijeenkomst met een tiental afgevaardigden van o.a. Van Walraven, Johnson Wax, Verweij, Simson, Korver en Van der Helm om te praten over huisvesting van werknemers en het huren van woningen. De industrie groeit, maar de woningbouw houdt daar geen tred mee. Er is veel te weinig woongelegenheden voor nieuwe werknemers. Het gaat nu al over 100 mensen.

In 1975 wordt besloten de overleggroep om te zetten in een belangenvereniging. Het resultaat is de oprichting van de Vereniging Industriële Belangengemeenschap, kortweg de VIB. Voorzitter wordt Jan Koster, werkzaam bij Orphahell. Theo de Ponti, een van de directeurs bij Johnson Wax, neemt het secretariaat op zich. De heer Bakker van ABN-AMRO wordt penningmeester. Henk Korver en Frits Visser voltooien het eerste dagelijks bestuur. De eerste discussiepunten tussen de leden van de VIB en de gemeente gaan over de woningverdeling, het daarmee samenhangende aantrekken van personeel, de uitbreiding en de bereikbaarheid van het industrieterrein en de rol van de provincie.

DE JAREN ZESTIG EN ZEVENTIG

Het is 1966 geworden. In de politieke achterkamertjes wordt gesproken over sluiting van de sportvelden aan de Industrierweg en de aankoop van grond tussen de

Industrierweg, de Wilnisse Zijweg, de spoorbaan en het bestaande industrieterrein. In 1972 dreigt het Ministerie van Defensie met bezwaar tegen het Bestemmingsplan Noord als de gemeente niet afkomt met de afgedwongen bijdrage van 200.000 gulden voor het verplaatsen van het munitiemagazijn, beter bekend als het MOB-complex. Dat complex, langs de Industrierweg en groot 320x480 meter, werd in 1954 door het toenmalige Ministerie van Oorlog aangekocht als reactie op de alsmaar durende Koude Oorlog tussen Oost en West. Het geheel omvatte acht voertuiglodsens, een munitiemagazijn, een wachtgebouw, een werkplaats en twee dienstwoningen. Rondom was een bos aangeplant om het complex te camoufleren. De ouderen onder ons herinneren zich het MOB-Complex vooral vanwege het bramen plukken.

Gebouw Substantia (farmaceut) op grondverkoopposter.

In 1973 komt de verkoop van industriegrond in een stroomversnelling. De firma W.A. Visser zoekt aan de Industrierweg 1000 m² grond voor de verkoop van kunstnijverheid. De gebr. M. en G. Veerhuis willen 5000 m² aan de Energieweg. Chr. van Zijl wil 1200 m² en Colortex (Handofsky) wil 1000 m², maar dan wel voor de oude prijs van 45 gulden per m². De klapper

komt in november van bouwbedrijf Midreth. Die wil op het industrierrein 8000 m² grond kopen voor de bouw van een magazijn voor de Gebr. Blokker, maar dan wel voor 50 gulden per m², want er dreigen prijsverhogingen. In september wordt duidelijk dat het MOB-complex naar Maartensdijk gaat verhuizen. Dat kost de gemeente 300.000 gulden aan bouwrijpmaken, maar Johnson Wax, Beton Industrie Van der Helm en de gebr. Koek hebben beloofd er aan mee te betalen. In 1976 is de prijs van industriegrond gestegen naar 75 gulden per m².

HOE DENKT DE VIB OVER DE WONINGTOEWIJZING

1980. Uit de nog overgebleven verslagen van bijeenkomsten tussen bestuursleden van de VIB en het gemeentebestuur blijkt dat de woningbouwverenigingen aan mensen werkzaam in de Mijdrechtse industrie maar weinig woningen toewijzen. Van de 98 premiewoningen zijn er 25 toegewezen aan economisch gebonden die in Mijdrecht wonen en maar tien aan economisch gebonden die elders wonen. Secretaris Jan Koster stelt tijdens een van de vergaderingen met B&W de vraag hoeveel woningzoekenden van buiten er nu bij de gemeente staan ingeschreven staan en hoeveel woningzoekenden er in de plaatselijke industrie werken. Verder, wat verstaat de gemeente onder industrie en hoeveel doorstromers laten een huurwoning achter? Wil het gemeentebestuur het toewijzingsbeleid wijzigen als blijkt dat het aantal aan de industrie toegewezen woningen te laag is? Gemeentesecretaris Henk Arts heeft het er moeilijk mee. Hij wijst op de vele afwegingsfactoren. Niet simpel om alle

noden van woningzoekenden tegen elkaar af te wegen. Zo is de zwaarte van economische gebondenheid voor iedereen verschillend. Daarnaast is 10% van de gebouwde woningen bestemd voor huisvesting van ambtenaren, voormalig rijksgenoten en vluchtelingen.

HOE DENKT DE VIB OVER DE WONINGBOUWVERENIGINGEN

In september dat jaar praat het VIB bestuur met de heer P. van Diemen, namens Johannes de Doper en de heer A.L.A. Kok, namens Beter Wonen, over de vraag hoe de contacten onderling verbeterd kunnen worden om de toewijzing van woningen aan de Mijdrechtse industrie te verbeteren. De VIB denkt, als het om woningtoewijzing gaat, vooral aan forensen. De woningverenigingen denken bij het becijferen aan de interne doorstroming, maar laten weten de industrie niet in de steek te laten. Wat het toewijzingsbeleid betreft zijn er nog steeds de afwegingsproblemen, die een grote rol spelen. Er zijn weliswaar 219 werkforensen ingeschreven, maar daaronder zijn veel minder urgente gevallen dan onder sommige in Mijdrecht wonende economisch gebonden. Zo zijn er in Wilnis 37 werkzoekenden, waaronder achttien jonger dan 22 jaar oud.

WAT MELDT DE GEMEENTE OVER WONINGZOEKENDEN

Het aantal woningzoekenden op 31 maart 1980 bedraagt 1189. Het aantal forensen dat in de industrie werkt is 319. Dat is wel 27% en meer dan de wethouder eerder dacht. Het aantal woningzoekenden dat in

Mijdrecht woont en in de industrie werkt is 197, ofwel 17%. Het antwoord van de gemeente komt erop neer dat er van de 517 in de industrie werkenden voor 136 plaats is in de nieuwbouw in Twistvlied. "Daar kan de industrie best tevreden mee zijn en zeker als je daarbij denkt aan personen die hier al werken, trouwplannen hebben en gezinsuitbreiding verwachten", laat burgemeester Haitsma weten. Bedrijven die de gemeente aanmerkt als industrie zijn: kwekerijen/tuinderijen, banken, garagebedrijven, aannemersmaatschappijen, groothandelbedrijven en de overige bedrijven nu op het industrieterrein. Onder de niet-industrie vallen: bejaardencentra, scholen, gemeente, politie, restaurants, het notariskantoor, het architectenbureau, winkels en de PTT.

EINDE AMBACHTSSCHOOL

Op 21 september 1981 herdenkt de Maarten van der Vaartschool het 25-jarig bestaan. De ambachtsschool is dan over zijn hoogtepunt heen en het aantal leerlingen, dat ooit topte met 428, daalt drastisch. De tijden zijn veranderd, ambachtsschoolonderwijs in Nederland is uit de gratie. Fuseren met andere scholen lijkt de

enige oplossing. Eerst geprobeerd met de katholieke school voor Lager Huishoudelijk Nijverheids Onderwijs, de huishoudschool, aan de Hoofdweg, maar dat mislukt in eerste instantie vanwege de tegenstelling protestant-katholiek. Daarna geprobeerd met het Veenlanden College, dat mislukt ook. Uiteindelijk vinden de LTS en de huishoudschool elkaar in 1987 in de Scholengemeenschap Midreth. Maar het gesternte is ongunstig en ook die school redt het niet. De laatste reddingspoging ligt in handen van het Veenlanden College, maar praktische bezwaren voor wat betreft het aantal leerlingen, maken een samengaan onmogelijk. De enige oplossing is de Scholengemeenschap Midreth langzaam te laten doodgaan. En dat gebeurt. In 1993 gaat de eerste klas dicht, gevolgd door de andere klassen. De vierde klas sluit na het schooljaar 94/95. In juni 1995 is de school ontruimd en in juli al komen de eerste sloopploegen, bevreesd als men is dat het gebouw gekraakt gaat worden.

DE VERKEERSITUATIE ROND HET INDUSTRIETERREIN

In september 1983 laat secretaris Koster namens de VIB weten dat de verkeerssituatie bij de kruising Groot Mijdrechtstraat en Industrierweg verbeterd is nu er veel struiken zijn weggehaald. Maar het kan nog beter wanneer er op die kruising stoplichten worden geplaatst. Vooral omdat er in de Dorpsstraat eenrichtingsverkeer is ingesteld en het op de Rondweg drukker is geworden. Hij vindt ook dat het plaatsen van oriëntatieborden beter kan. Een paal aan het begin van elke straat waarop bordjes met namen van bedrijven is niks. Een plattegrond van het industrieterrein bij de bushalte aan de rondweg met daarop de namen van de bedrijven is een betere oplossing.

Recente aanleg van rotonde Groot Mijdrechtstraat-Industrierweg.

GEDOE ROND BOUWPLAN BLOKKER

In 1984 is de gemeente weer bezig met een bestemmingsplan, want er is nog twee hectare grond beschikbaar. Het gaat om nieuwe bedrijven en verplaatsing van bestaande. Voor het eerst wordt er binnen de VIB gepraat of bedrijven ook leerlingen van technische scholen in dienst willen nemen. In oktober wordt het bouwplan Blokker besproken. De heer C. Verweij is verbaasd over de wijze waarop B&W aan Blokker bouwvergunning hebben verleend. "Wordt de ruime interpretatie van de regels, wanneer met een bouwplan de werkgelegenheid is gemoeid, nu voortgezet," is zijn vraag. Volgens de burgemeester waren er bij Blokker goede redenen aanwezig om in dit bijzondere geval toch medewerking te verlenen. De VIB constateert dan dat hoogbouw steeds groter wordt en het beter is de maximale hoogte in bestemmingsplannen

op te nemen. Even later blijkt dat provincie van plan is de gemeente Mijdrecht een bovenregionale functie toe te kennen bij de opvang van bedrijven, maar ook dat met ingang van 1 juni 1986 de goederenspoorlijn definitief wordt opgeheven. In maart 1987 bereiken de Nederlandse Spoorwegen en de firma Koek overeenstemming over de aankoop van grond voor de bouw van een nieuwe brandweerkazerne aan de Industrieweg.

WORDT HET MOB-COMPLEX EEN PARK?

1984. De bebouwingscontour in het streekplan van de provincie is vastgesteld. Op het MOB-complex mag woningbouw gepleegd worden. Echter de prijs die Domeinen voor het terrein zal vragen is mede afhankelijk van de toepassing en de fasering van de uitgifte die de gemeente aan de grond wenst te geven. Als besloten wordt tot woningbouw zal er meer moeten worden betaald dan wanneer besloten wordt tot een park. Het complex bestaat voornamelijk uit een Essenbos met onderbegroeiing. De aanplant is zo'n 30 jaar oud en nog niet volgroeid. Over de conditie van de wegen, die op de Industrieweg uitkomen, is niets bekend. Dit geldt ook voor de ondergrondse infrastructuur en eventuele bodemverontreiniging. Wethouder van Strien weet nog niet wat hij de mensen kan aanbieden. Er is nu al een overschot aan C-locaties met een goede aansluiting op de snelweg. B-locaties, voor ondermeer kantoren, stellen eisen aan de nabijheid van knooppunten van openbaar vervoer en de snelweg en die zijn er bijna niet. Met Schiphol in zee gaan legt druk op de woningmarkt in de gemeente, bovendien mag er voorlopig buiten de contour van de gemeente niet gebouwd worden. Dus lijkt een creatieve opdracht voor een herziening van het bestaande bestemmingsplan gerechtvaardigd en kan het Natuur en Milieu Educatie (NME) centrum met een park misschien toch nog blij gemaakt worden.

VERSOEPEL DE VOORWAARDEN EN KIJK VERDER

Om de stagnerende verkoop van grond op het bedrijventerrein Noord-Oost enigszins te stimuleren wordt in september 1996 besloten de uitgifte van grond daar te versoepelen en de grond ook te verkopen aan

bedrijven van buiten de gemeente. Met deze beslissing wordt afgerekend met de voorwaarde dat alleen Rondeveense bedrijven in aanmerking komen voor grond op het industrieterrein. Voorlopig wordt alleen gekeken naar bedrijven vanuit de directe omgeving zodat het personeel kan blijven pendelen en er zo min mogelijk druk op de woningmarkt in De Ronde Venen wordt gelegd. Zolang er nog geen toestemming is het aantal in het streekplan genoemde woningen te bouwen, moet de gemeente restricties in acht nemen voor bedrijven die van verre komen en eisen dat er voor huisvesting van personeel wordt gezorgd. 50.000 m² is inmiddels verkocht, 45.000 m² is nog in de aanbidding. Volgens wethouder Van Strien blijkt de voorkeur van bedrijven uit te gaan naar nieuwbouw en zal de bestaande leegstand op het industrieterrein nog wel even aanhouden. Het MOB-complex is in 1996 nog steeds onderwerp van discussie. Wat er met het bijna 16 hectare grote complex gaat gebeuren is onduidelijk. Volgens de wethouder is de gemeente nog steeds met het Ministerie van Defensie in onderhandeling. De Dienst der Domeinen vraagt 100 gulden per vierkante meter grond en dat is voor een park veel te duur. Voorlopig is het complex niet nodig voor bedrijven, misschien wel voor woningen, maar alles wordt pas duidelijk als het bestemmingsplan klaar is. Overigens ... de eerste geïnteresseerde koper heeft al aan de bel getrokken.

GEEN VUILNIS OP HET MOB-COMPLEX

Het is november 1997 geworden. De verkoper van de Dienst der Domeinen van het Ministerie van Defensie kan tevreden zijn. Tijdens de openbare verkoop bleek dat de hoogste bidder ruim 15 miljoen gulden op tafel wil leggen om zich eigenaar van het MOB-complex te kunnen noemen. Het tweede bod lag een kleine 50 duizend gulden lager. Maar wie heeft nou precies het hoogste bod uitgebracht? Ton Kool uit Wilnis of een andere Kool uit Wilnis? Duidelijkheid was niet te krijgen want alle vragen werden door een antwoordapparaat afgeketst of afgewimpeld. De grote vraag is namelijk: wat wil men doen met een complex waaraan de voorwaarde is gesteld, tien hectare voor bedrijven en zeven hectare parklandschap? Is het een beleggingsobject met het

HET MOB-COMPLEX IS
IN 1996 NOG STEEDS
ONDERWERP VAN DISCUSSIE.

Industrieterrein vanuit de lucht.

doel het geheel met winst door te verkopen of wil de eigenaar van de vuilstort aan de Bovendijk te Wilnis, verscholen achter de bomen, er een overslagbedrijf van vuilnis vestigen? Vlak voor de verkoping had Kool er in de raadzaal al gewag van gemaakt op het terrein een vuilstort te willen vestigen en er zijn mensen die dat best willen geloven. Ook bood hij voor een groot bedrag de enveloppe te koop waarin hij het papier met zijn bod had gestopt. Het D66 gemeenteraadslid Hein Sterk betreurt de gang van zaken. Nooit heeft men willen ingaan op het voorstel de sportvelden aan de Hoofdweg te Mijdrecht te verplaatsen naar het MOB complex en langs de Hoofdweg woningbouw te plegen. Met een andere bestemming had het complex lang niet zoveel opgebracht.

DE TIJD ZAL HET LEREN

Maar de koper is er nog lang niet. Op het complex is geen riolering en de infrastructuur is er maar matig. Er moeten wegen komen en de opstallen gesloopt om die tien hectare, bestemd voor bedrijven, bouwrijp te maken. En dat terwijl er op het bedrijventerrein nog veel grond te koop staat en de gemeente er maar moeilijk in slaagt nieuwe terreinen aan de man te brengen. Raadslid Jacques Dekker van Ronde Venen Belang, die destijds veel ophef heeft gemaakt van de problemen rond de vuilstort van Kool aan de Bovendijk, wil niet meer kwijt dan te melden verbaasd te zijn dat het boertje uit Wilnis het toch maar weer heeft geflikt. Jan van Breukelen vindt het bod opmerkelijk. Hij denkt dat het complex gekocht is als geldbelegging, maar of het rendement hoog zal zijn betwijfeld hij. Ruim

negentig gulden per vierkante meter niet bouwrijpe grond en dan nog tegen gemeentelijke voorwaarden. Als alles bouwrijp is gemaakt ligt de vierkante meterprijs tegen die van de gemeente, meent de CDA fractievoorzitter. Maar het is op dit moment nog niet zeker of Kool c.s. het complex in bezit krijgt. Wat er langs de zeer drukke Industrieweg precies gaat gebeuren zal de komende tijd leren.

SOMBERE GELUIDEN ROND RONDEVEENSE ECONOMIE

Augustus 1999. De gemeente stelt zich te lijdzaam op en is vaak het braafste jongetje van de klas. De bereikbaarheid van het industrieterrein is een bedreiging voor de lokale economie. De gemeente moet meer initiatieven nemen om de congestie op de N201 een halt toe te roepen en zich meer richten op de ontwikkelingen rond Schiphol, Amstelveen en Amsterdam Zuid. De ambtelijk inzet die hiervoor nodig is kan door stagiaires worden uitgevoerd.

Het bovenstaande is een kleine greep uit de ambtelijke nota "Minder zuinig met economie". Met een sombere ondertoon wordt de huidige Rondeveense economische situatie onder de loep genomen en gekeken in hoeverre de gemeente zijn eigen boontjes moet doppen en daarbij op steun van andere overheden kan rekenen. De Ronde Venen ligt in een uithoek van de provincie Utrecht en is voor een deel eeuwenlang met die provincie verbonden geweest. Voor een deel, want Waverveen en in mindere mate Vinkeveen hebben zich ontwikkeld onder de Staten van Holland, terwijl

Mijdrecht en Wilnis het met de Staten van Utrecht moesten doen. En deze provincie heeft zich in het verre verleden nooit erg veel gelegen laten liggen aan die uithoek in het noordwesten die daardoor gedwongen werd zelf de broek op te houden.

De werkende Rondevener is in het algemeen hoog opgeleid. Een belangrijk deel heeft echter geen binding met de lokale economie. Wonen in DRV en werken erbuiten. "Vergeleken met de omliggende gemeenten Maarssen en Woerden is het aantal uitgaande forensen aan de hoge kant", stelt de nota. De werkgelegenheid in DRV wijkt sterk af van het landelijk gemiddelde. De traditionele sectoren landbouw, industrie, bouwnijverheid en groothandel laten een relatieve afname zien waardoor de betekenis op economische gebied, vooral waar veel landbouw is, zal afnemen. Lukt het de gemeente niet in de pas te blijven met de opgaande conjunctuur in de rest van de provincie dan zal toenemende pendel het gevolg zijn en dat is ongewenst, zeker als er straks in Wilnis in Veenzijde 800 woningen gebouwd gaan worden. B&W denken echter dat er in de ontwikkelingsvisie voldoende ruimte is gereserveerd voor de ontwikkeling van het bedrijfsleven en dat die 800 woningen daaraan meewerken. Onderzocht gaat nog worden of de te verwachten toename van de beroepsbevolking in balans is met de groei van de werkgelegenheid.

DE WERKENDE RONDEVENER IS IN HET ALGEMEEN HOOG OPGELEID.

Het industrieterrein vormt volgens de nota geen economische sector. Er is weinig onderzoek gedaan naar uitsplitsing van activiteiten over de economische sectoren. Zo is er over de opbouw van een sector zakelijke dienstverlening maar weinig bekend. GS vinden dat de gemeente De Ronde Venen voldoende ruimte moet bieden aan het eigen bedrijfsleven en pleiten voor een zuiniger beleid wat ruimte betreft. B&W denken

aan herstructurering en intensief ruimtegebruik om de huidige ruimte zo goed mogelijk te benutten. Er kan een moment komen dat er onvoldoende ruimte en onvoldoende inzicht is wat daarvan de gevolgen zijn voor de economische situatie van het industrieterrein

als geheel. Kernpunten zijn duurzaamheid en energiebesparing.

BEDRIJVEN KOMEN EN GAAN, WAAROM?

Op het huidige industrieterrein is regelmatig sprake van leegstand ondanks de relatief lage prijs waarvoor bouwgrond daar te koop wordt aangeboden. Het beheer dient verbeterd te worden en er moet meer aandacht besteed worden aan intake en exit van bedrijven om door middel van gesprekken er achter te komen waarom bedrijven gaan en komen. Gelet op de schaarste wordt er gestopt met uitgave van grond voor detailhandel in volumineuze markten, wel wordt detailhandel bij benzinestations ondersteund. Ook de bedrijfsverzamelgebouwen vertonen leegstand en ook hier weten B&W niet hoe dat komt. Zijn ze te duur, komt het door de snelle doorstart van kleine bedrijven, of voldoen die gebouwen niet aan de wensen van de doelgroep? Nader onderzoek is noodzakelijk.

Ook blijkt er een toenemende behoefte aan bedrijfsmatige activiteiten in de woonomgeving. Het gemeentelijk beleid is daar op gericht mits de woonfunctie maar intact blijft en er geen hinder in de woonomgeving wordt veroorzaakt. Met toekomstige nieuwbouw zal daar rekening mee moeten worden gehouden. Voorlopig is er nog 36 hectare grond beschikbaar waarop de komende 20 jaar bedrijven kunnen worden gevestigd. Het gaat om de locaties ten noordoosten van het huidige bedrijventerrein Noord-Oost, de hoek die ontstaat als bij Johnson Wax de N201 wordt

Industrieweg Boerderij de Boer links v.d. Vlist, Nederhof.

omgelegd, het MOB-complex en gronden in de polder 1e Bedijking.

BLIJFT OVER DE DETAILHANDEL

Van oudsher een dorpsaangelegenheid en nu met 67% zelfs dominerend. Mijdrecht telt in 1995 zo'n 105 winkels, een aantal dat groter is dan in plaatsen met vergelijkbare grootte. In de dagelijkse artikelen sfeer weet Mijdrecht 60% van de koopkracht aan zich te binden. In de niet-dagelijkse sector gaat 40% in Amstelveen winkelen. Op dit moment is het winkelbestand in Mijdrecht in overeenstemming met het aantal inwoners. Men is daarom voorzichtig met eventuele uitbreiding, zeker als straks de marktruimte in Vinkeveen en Wilnis naar Mijdrecht komt. Vinkeveen heeft een sterk verspreid winkelbestand dat mede door de lintbebouwing moeilijk tot een eenheid in winkelstructuur te smeden is. Slechts 40% van het winkelbestand daar verkoopt dagelijkse artikelen. Wilnis kent een laag aantal winkels en ook daar ontbreekt informatie over koopgedrag. In 1995 telt het dorp dertien winkels voor dagelijkse artikelen en 25 winkels in de niet-dagelijkse sector. Aangenomen wordt dat met de recente uitbreidingen in de Wilnise Dorpsstraat en in Veenzijde het aandeel in de dagelijkse sector toereikend is zodat uitbreiding niet noodzakelijk is.

Kortom het dorp Mijdrecht lijkt een regionale functie als koopcentrum te gaan vervullen waarbij (uitbreiding van) de weekmarkt een belangrijke trekker is. Het ziet er naar uit dat andere overheden niet echt staan te trappelen om De Ronde Venen economisch te steunen. Het zal er dus op neerkomen, net als in het verleden, dat de gemeente de eigen broek weer moet ophouden en met het vele water in de buurt focuseren op recreatie en toerisme. Het industrieterrein moet gekoesterd blijven met de blik meer gericht op het westen. En af en toe met wat meer stemverheffing naar buiten treden kan nooit kwaad.

EEN RAADSLID MAG ZIJN ZEGJE DOEN

December 1999. Op de tribune van de raadszaal zit de voorzitter van de Handelsvereniging Mijdrecht. Naast hem zit zijn secretaris. Beiden zijn gekomen om het debat te volgen over de uitbreiding van detailhandel op het industrieterrein. In vooroverleg heeft de HVM zich welwillend opgesteld om het industrieterrein stapsgewijze open te stellen voor dat soort handel. Zij zijn realistisch genoeg om te beseffen dat maatschap-

pelijke ontwikkelingen in die richting onomkeerbaar zijn, maar willen niet overhaast te werk gaan. Dat wil het college ook niet, getuige het aan de orde zijnde raadsvoorstel. Eén raadslid denkt daar anders over. Eerder al, tijdens voorafgaand commissieberaad waar de HVM niet maar de pers wel vertegenwoordigd was, schilderde hij de HVM namens zijn partij af als de grote dwarsligger voor uitbreiding van detailhandel op het industrieterrein. Jaren geleden is in de dorpskern veel geld geïnvesteerd en naar nu blijkt misschien wat te voorbarig. De dorpskern Mijdrecht groeit dicht, de bevoorrading van winkels gaat moeilijk, de mooie bestrating in de Dorpsstraat wordt kapot gereden, er is sprake van verkeerscongestie en veel inwoners hebben moeite de winkels te bereiken. Het is een probleem waar veel dorpskernen mee te maken hebben. Druk derhalve aan twee kanten. Krampachtig behoud van de investeringen in het dorpscentrum en drang naar het industrieterrein, want daar is plaats genoeg.

Kort daarna moet ons raadslid de handelsvereniging toch nog even de oren wassen. HVM-leden moeten in de krant lezen hoe zij gekwalificeerd worden als dwarsliggers om vervolgens even verder te lezen dat ons raadslid zich dit alles zo heeft voorgesteld. Tijdens de raadszitting volgend op het commissieberaad moeten de voorzitter en de secretaris ook nog aanhoren hoe het raadslid denkt over de vestiging van Lidl in het voormalige Mijdrechtse postkantoor, over de onbereikbaarheid van Aldi in die hoek bij de Dorpsstraat en de handel via Internet. Maar op de tot hen gerichte woorden mag het tweetal niets terugzeggen. De burgemeester laat het raadslid doorpraten over dingen die al lang niets meer met het raadsvoorstel te maken hebben. Hij grijpt pas in als het de voorzitter van de HVM te veel wordt en deze opstaat om te reageren. Nog voor deze zijn mond heeft opgedaan wordt hem het zwijgen opgelegd. Tijdens een democratische raadsvergadering dient de burger te zwijgen en daarmee basta. De voorzitter begrijpt dat, hij kent het spel al jaren, al laat zijn lichaamstaal iets anders merken.

GEMEENTE START ONDERZOEK NAAR DETAILHANDEL

Januari 2000. Blijft Aldi in die benauwde hoek daar achter in de Dorpsstraat of mag zij straks naar het Industrieterrein? Is het zo dat een supermarkt op een industrieterrein de trek naar het dorpscentrum beïnvloedt en heeft de weekmarkt in Vinkeveen nog wel

zin? Allemaal vragen waarvan de uitkomst afhankelijk is van de resultaten van een bijna 100.000 gulden kostend onderzoek dat straks door een extern bureau zal worden gestart. Het zijn vooral de perikelen rond Aldi, de komst van Lidl en de twee grote glazen gebouwen langs de Industrieweg die de discussie rondom de vestiging van detailhandel op het industrieterrein nieuw leven hebben ingeblazen. De Duitse winkelketen Lidl kwam als het ware uit de lucht vallen en heeft met instemming van de handelsvereniging vergunning gekregen in Adelhof het voormalige postkantoor in te richten. Aldi daarentegen, ook onderdeel van een grote Duitse winkelketen, blijft nog steeds beklemd in de nauwe behuizing achter in de Dorpsstraat. Regelmatig houdt de winkelketen acties die tot grote opkomst van koopjesjagers leiden en de angst dat Aldi straks de gemeente de rug toekeert is dan ook groot. Daarenboven leiden die acties en de bevoorrading van de winkel tot de nodige verkeers- en parkeerproblemen. Onlangs moest de bevoorrading wegens verkeersproblemen zelfs worden uitgesteld.

WAT IS ER NU ECHT VERANDERD?

Anno 2014 meldt de gemeente De Ronde Venen op hun website dat het bedrijventerrein Mijdrecht, met een oppervlakte van 175 hectare bruto, een groot deel van de bebouwde kom van Mijdrecht beslaat. Er zijn circa 400 bedrijven gevestigd met zo'n 5.000 arbeidsplaatsen.

Wat er van het MOB-complex terecht is gekomen en waar het precies lag is nergens meer te vinden. Een zoektocht in de omgeving levert niks op. Voormalig wethouder Jan van Breukelen noemt als plek de vestiging van Koeleman en laat de naam Van Schie vallen.

Het bedrijventerrein is volgens de gemeente met 31% van de werkgelegenheid de economische motor van de lokale economie en neemt, met zowel internationaal, nationaal en lokaal georiënteerde bedrijven, een belangrijke positie in binnen de provincie Utrecht. De afgelopen jaren is het bedrijventerrein Mijdrecht gerevitaliseerd, de openbare ruimte, de civieltechnische problemen en de bereikbaarheid zijn aangepakt om het bedrijventerrein goed te laten functioneren en dat is het.

HOE KIJKT DE VIB NU TERUG OP DIT ALLES?

De Vereniging Industriële Belangengemeenschap De Ronde Venen is, naast drie detailhandelsverenigingen, actief als belangenbehartiger voor het bedrijfsleven in De Ronde Venen (de industrie en dienstverlenende bedrijven). Zij richt zich primair op de problematiek van het bedrijventerreinen en niet zozeer op het winkelhart. De afgelopen jaren is de traditionele scheiding tussen bedrijven en winkels vervaagd, onder meer door de vestiging van grootschalige detailhandel langs de Industrieweg, waaronder Electroworld Koeleman en bouwmarkt Karwei. Het ligt voor de hand om voor volumineuze detailhandel uit te wijken naar het bedrijventerrein, maar dat mag niet ten koste gaan van de nu beschikbare bedrijfsruimte. De mensen die nu op het industrieterrein werkzaam zijn, wonen voor het merendeel binnen de gemeentegrenzen. Die moeten er over tien jaar nog werken en als er dan geen plek is voor de bedrijven, verdwijnen er banen naar elders. Mensen moeten dan verhuizen, waardoor leegstand van woningen en winkels kan ontstaan.

Op de website van de VIB tellen we vervolgens 248 bedrijven die lid zijn van de belangengemeenschap. Het grootste bedrijf is SC Johnson Europlant met 350 werknemers, gevolgd door Bayer met 265, dan volgt de Rabobank op Bozenhoven met 150 man personeel, daarna komt J. van Walraven aan de Industrieweg

met 140 werknemers en de gebr. Van Walraven aan de Nijverheidsweg met 130 man personeel. Blokker NV sluit de rij van bedrijven met meer dan 100 werknemers met 117.

DE MENSEN DIE NU
OP HET INDUSTRIETERREIN
WERKZAAM ZIJN,
WONEN VOOR HET MERENDEEL
BINNEN DE GEMEENTEGRENZEN.

HOE KIJKT JAN VAN WALRAVEN TERUG NAAR WAT NU ACHTER HEM LIGT?

We praten met de oud directeur thuis in zijn woning over de woningbehoefte en de woningbouw die nog steeds moeilijk liggen en over de arbeidsvoorzieningen binnen de Mijdrechtse industrie. Hij betreurt nog steeds de afgang destijds van de LTS en hoopt dat de samenwerkende industrie daar iets aan kan doen door bijv. het oprichten van een gelegenheid waar kan worden lesgegeven in technische apparatuur of het oprichten van een echte technische school. Immers

de industrie gaat steeds meer de technische kant op. Dan gaat hij desgevraagd in op de eerste vestiging van Van Walraven op het industrieterrein. Als in 1942 de villa van Mw. van Wieringen wordt gesloopt koopt opa Jan het oude zink dat toen het dak bedekte. Daarmee begint hij, in zijn werkplaats naast de molen aan de Dorpsstraat, allerlei loodgietersproducten te maken waar tijdens de oorlogsjaren behoefte aan is. In 1950 wil de gemeente de Kerkvaart verbreden en moet de houten loods langs de vaart, waarin opa Jan dan werkt, verdwijnen. De gemeente koopt dan voor 40 cent per m² (!) van boer Leen Berg 300 m² grond langs de Mijdrechtse Dwarsweg en bouwt daar een loods met kantoor. Via een huurkoopovereenkomst kan opa Jan daar in 1951 intrekken. Daarmee is Van Walraven de eerste industrie op het industrieterrein. Vandaag de dag is het kleinschalige familiebedrijf gegroeid tot een internationale onderneming met eigen productie- en verkoopvestigingen in diverse landen. In de Walraven Groep zijn ruim 950 medewerkers actief met de ontwikkeling, fabricage en verkoop van innovatieve bevestigingssystemen, brandwerende systemen en sanitairssystemen.

Volgens de inmiddels gepensioneerde Jan van Walraven is er nog steeds leegstand op het industrieterrein. Destijds veelal goedkoop gebouwd, weinig onderhoud gedaan, niet meer van deze tijd en nu onverkoopbaar. Het zou wenselijk zijn wanneer er van buitenaf wat betere verbindingen naar het industrieterrein kunnen worden gemaakt. De N201 is en blijft wat dat betreft een moeizaam gebeuren. De contacten met de gemeente zijn stroef. Het zijn niet meer de ambtenaren van vroeger die zich met ziel en zaligheid inzetten voor de gemeenschap. Geldt ook voor de raad. Weinig initiatieven waar het de industrie betreft. Erg gemakzuchtig. Van Walraven NV fabriceert hoofdzakelijk metalen verbindingstukken tussen buizen en andere onderdelen van constructies en maakt daarbij gebruik van ondermeer 3D printing. Een digitaal ontwerp

wordt eerst omgezet in printbestand. Dat bestand wordt op de computer opgedeeld in dunne plakjes, waarna een 3D printer het ontwerp laagje voor laagje in kunststof opbouwt. Trots laat hij een zo gemaakt plastic verbindingstuk zien. Het maken van kunststofbuizen zoals waterleidingen gaat met de spuitgiet techniek. Met spuitgieten wordt kunststof gesmolten tot een stroperige massa die onder hoge druk in een matrijs wordt gespoten. Door afkoeling stolt de kunststof en ontstaat het gewenste product.

NOG EVEN NAKAARTEN

Ook tijdens dit historisch onderzoek is weer gebleken dat er maar weinig materiaal is achtergebleven uit de beginperiode. Reden om nog eens te gaan praten met iemand van het eerste uur: Gerrit van der Helm. We treffen hem thuis aan de Kerkvaart samen met Henk Korver. Beiden zaten destijds in 1968 in de overleggroep die uiteindelijk leidde tot oprichting van de VIB. Terugkijkend ziet Gerrit de oprichting van de VIB in 1975 gewoon als een vervolg op wat de overleggroep eerder tot stand heeft gebracht. Niets meer, maar ook niets minder. Hij noemt het dan ook een wederoprichting. Kijkend in het voorlopig huishoudelijk reglement, dat overigens nooit is uitgebracht, zien we een scheiding tussen de bedrijven. Sectie A bedrijven tellen 40 of meer werknemers, wat over blijft zijn sectie B bedrijven. Dit, omdat de belangen van kleine bedrijven anders zijn dan die van de grote. Het destijds voorgestelde lidmaatschap ging er vanuit dat elk bedrijf jaarlijks per werknemer vijf gulden contributie betaalde, maar samengeteld moest dat per bedrijf wel 100 gulden worden.

Veertig jaar terugkijken is niet makkelijk, maar twee weten meer dan een. Allebei in Mijdrecht geboren en allebei hun leven lang betrokken bij het bedrijfsleven. Zo herinnert Henk zich dat Frits Visser, die bij Wifac werkte, ook in de overleggroep zat. Gerrit was toen penningmeester, maar had er eigenlijk geen tijd voor. Het invullen van bestuursleden bij de VIB is volgens hem nu gewoon traditie geworden. Johnson Wax levert de secretaris en ABN-AMRO de penningmeester. Dat er in de boemerang van Johnson Wax nog 350 mensen werken gelooft hij niet. Telt de VIB misschien ook de andere vestigingen mee?

Dan nog even terug naar het MOB-complex. Terug naar Ton Kool die samen met Jan van Schie het complex

Stationslocatie, historische foto.

zou hebben gekocht. Gerrit is daar absoluut zeker van. Ga maar kijken langs de Genieweg en wat daar achter zit. De opslagplaats van Van Schie. Tot slot moet Henk Korver nog iets van het hart. Zijn schoonvader was een hartstochtelijk fotograaf die veel beelden van het vroegere Mijdrecht op de gevoelige plaat heeft vastgelegd. Elke keer wanneer hij nu ergens een foto van zijn schoonvader gepubliceerd ziet, met daaronder de naam van iemand anders, krijgt hij de kriebels. "Als je niet zeker weet wie de foto gemaakt heeft, zet er dan geen naam onder", laat hij weten.

DIT WAS HET

Vierenzestig jaar geleden vestigde loodgietersbedrijf Van Walraven zich als eerste op het nieuwe bedrijventerrein, maar zij waren niet het oudste, nog steeds gevestigde, bedrijf in wat nu de gemeente De Ronde Venen heet. Schildersbedrijf Van Harberden begon in Wilnis in 1811 als wat tegenwoordig een ZZP'er wordt genoemd en is nog steeds actief. Is er in de gemeente een nog ouder bedrijf actief? Zo ja, laat het ons dan weten. We zijn benieuwd. ■

Geraadpleegde bronnen.

De uitgave "Mijdrecht meer dan veen alleen", verslagen van B&W vergaderingen en die van de gemeenteraad aanwezig in het streekarchief, de waarnemingen van de schrijver destijds tijdens commissie- en raadsvergaderingen en de website van de gemeente en die van VIB De Ronde Venen.

Toon Korver.

Bristol Blenheim L9447 stort neer in Waverveen

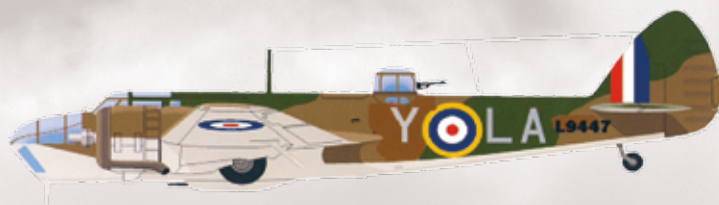
De Duitse overmacht was te groot.

door Piet van Buul

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft een belangrijk deel van de gevechten zich in de lucht afgespeeld. Gevechtsvliegtuigen en bommenwerpers vlogen af en aan. Vanuit Engeland werden aanhoudend bombardementsvluchten op belangrijke Duitse doelwitten uitgevoerd. De Duitse Luftwaffe liet zich ook niet onbetuigd. Vliegtuigen die niet door middel van afweergeschut uitgeschakeld konden worden, werden in de lucht achterna-gezeten en beschoten door de gevechtsvliegtuigen van de Duitsers. In het gebied van De Ronde Venen zijn zes toestellen neergekomen. In dit artikel staat de Bristol Blenheim L9447 centraal.

Voor een aantal inwoners van Wilnis begon de oorlog met het neerstorten van de Duitse Dornier die op 10 mei 1940 boven de Kagerplassen geraakt werd. Het toestel kwam in de buurt van het station van Wilnis in een weiland terecht. Daarna kwam er op 27 juni 1940 een Bristol Blenheim van de Engelse luchtmacht in Waverveen naar beneden. Op 13 mei 1941 stortte een Duitse Junker als gevolg van een motorstoring in Botshol neer. De Junker kwam terug van een vlucht naar Engeland. Van de vier inzittenden overleefde slechts één vliegenier de crash. De overige drie verdronken, omdat ze niet konden zwemmen. En het vliegtuig is in het veen verdwenen. In de nacht van 28 op 29 maart 1942 was het opnieuw raak. Een Vickers Wellington van de RAF werd neergehaald en kwam in de buurt van de Tienboerenweg bij Amstelhoek terecht. Precies een jaar later, in de vroege ochtend van 30 maart 1943 stortte een Avro Lancaster met zeven bemanningsleden in Waverveen neer. Na jarenlange discussie is de Canadese Vickers Wellington, die in

de nacht van 4 op 5 mei 1943 langs de Mijdrechtse Dwarsweg terecht kwam, in 2002 alsnog geborgen. De stoffelijke resten van drie bemanningsleden zijn begraven bij de Nederlands Hervormde Kerk in Wilnis.

DE BRISTOL BLENHEIM L9447 LA-Y

De Bristol Blenheim L9447 was een splinternieuw toestel dat op 5 juni 1940 bij het 235 Squadron Coastal Command van de RAF werd afgeleverd. Het 235 Squadron was gestationeerd op vliegbasis Bircham Newton, Suffolk in de UK. Op donderdag 27 juni werd besloten om een verkenningsvlucht boven West Nederland uit te voeren. Die vlucht was niet geheel onomstreden. De squadronleider Clarke stelde voor om één vliegtuig op pad te sturen. Maar de Coastal Command besloot tot een formatie van zes Blenheims. Toen de bemanningen de vluchtroute doorkregen waren ze daar niet blij mee. De route zou over Schiphol gaan en daar stonden nogal wat Duitse jachtvliegtuigen. Desondanks werden de zes vliegtuigen gereed gemaakt. In elk vliegtuig zaten drie bemanningsleden: een piloot, een waarnemer/navigator en een boordschutter. Voor de L9447 waren dat piloot John Cronan, navigator Aubrey Lancaster en schutter Phil Lloyd. Het werd een enerverende vlucht met een desastreuze afloop.

EEN HEVIG LUCHTGEVECHT

De formatie kwam ter hoogte van Noordwijk Nederland binnen vliegen en boog vervolgens af in de richting

van Schiphol. Boven Schiphol aangekomen zagen de bemanningsleden tal van bommenwerpers en jachtvliegtuigen waarvan er aantal leken te gaan opstijgen. Dat bleek juist. De zes Blenheims waren niet onopgemerkt gebleven. Van vliegveld Waalhaven in Rotterdam steeg een aantal Messerschmitt jachtvliegtuigen op om onder leiding van Luitenant Joachem Schypek de Blenheim formatie te onderscheppen. De Rotterdamse eenheid kreeg steun van een groep jagers van Gruppenkommandant Hubertus von Bonin. Die toestellen waren net een dag tevoren op Schiphol aangekomen. De Blenheimformatie verspreidde zich om aan hun belagers te ontsnappen. Maar het Duitse overwicht was te groot. Vier van de zes Blenheims werden neergeschoten. Alleen de N3541 en de N3542 wisten veilig de thuisbasis in Engeland te bereiken. De N3534 kwam in Oegstgeest terecht. De drie bemanningsleden kwamen om en

werden in Oegstgeest begraven. De N6957 stortte in de Noordzee. Ook deze drie bemanningsleden kwamen om. De P6958 crashte in De Ronde Hoep in de gemeente Ouderkerk a/d Amstel. Ook hierbij kwamen alle drie de bemanningsleden om. De L9447 probeerde in de richting van Weesp te ontsnappen. Maar ze werden achterhaald. Het toestel werd doorzeeft met kogels en granaten. Observer Audrey Lancaster werd in zijn been geraakt en piloot John Cronan in zijn schouder. Cronan raakte buiten bewustzijn en het toestel werd stuurloos. Het vloog over de Vinkeveense Plassen richting Mijdrecht. Lancaster had enige ervaring met vliegen en probeerde Cronan uit zijn stoel te krijgen om de stuurknuppel over te nemen. Maar Cronan kwam weer bij zijn positieven en nam de controle weer over. Maar veel

instrumenten waren kapot en de beide vliegeniers kwamen al snel tot de conclusie dat ze het vliegtuig moesten zien te verlaten. Boordschutter Phil Lloyd bleek al dodelijk geraakt in de geschutskoepel te zitten. Om uit het vliegtuig te springen kan het beste gebruik

gemaakt worden van een noodluik aan de onderkant. Maar dat bleek muurvast te zitten. Ga je door het bovenluik dan loop je het risico door de staart van het vliegtuig geraakt te worden. En dat is wat er gebeurde met piloot Cronan. Lancaster kwam er beter vanaf. Hij werd uit het toestel geslingerd en kon zijn parachute nog openen. Daardoor kwam hij als enige levend uit het vuurgevecht.

KRIJGSGEVANGEN

Zo'n luchtgevecht blijft niet onopgemerkt. Lancaster herinnert zich dat hij in de verte een boerderij zag waar twee mensen in de deuropening stonden te kijken. Het was de familie Van der Weijden aan de kruising met de provinciale weg. Zij lieten Lancaster binnen en even later kwam de Vinkeveense dokter Pierrot, vergezeld van een verpleegster om de gewonde Lancaster te verzorgen. Inmiddels was ook agent Carsjens gearri-

'VERTEL ZE IN LONDEN MAAR DAT ZE HARTSTIKKE GEK ZIJN OM ONS OP ZO'N MISSIE TE STUREN.'

AUBREY LANCASTER

veerd. Die deelde mee dat hij zich genoodzaakt zag om Lancaster aan de Duitsers over te dragen. Maar eerst nam hij hem mee naar de plek waar Cronan was neergekomen. Die is toen door Lancaster geïdentificeerd. Lloyd zat nog in het vliegtuig, dat bij de crash in brand was gevlogen. Een inmiddels gearriveerde Duitse Luchtmachtofficier nam Aubrey Lancaster formeel gevangen. Hij werd meegenomen voor ondervraging naar Schiphol en later naar Amsterdam. Vervolgens werd hij naar een Durchgangslager in Frankfurt gebracht. Uiteindelijk kwam hij terecht in het krijgsgevangenenkamp Stalag Luft III, Sagan. Ook hier liet hij zich niet onbetuigd. Hij werkte mee aan het graven van ontsnappingstunnels. Lancaster heeft als vliegenier in de periode van 25 maart t/m 27 juni vijftien vluchten uitgevoerd waarvan twaalf met John Cronan als piloot en vijf met Phil Lloyd als schutter. Na de oorlog trouwde Lancaster met Dorothy Hodgson. Ze kregen twee kinderen, de tweeling Barbara en Wendy. Lancaster is in juli 1998 overleden.

DE OOGGETUIGEN

De familie Van Wijk woonde indertijd aan de Poeldijk 2 in Waverveen. Hein en Anna van Wijk hadden acht kinderen, vijf zoons en drie dochters. Op de bewuste

Piloot Cronan.

De graven van John Cronan en Phil Lloyd in Waverveen.

Een herdenkingsbijeenkomst op het kerkhof van Waverveen.

middag van 27 juni waren Theo (16), Egbert (18) en Cor (21) hooi aan het snijden op een deel van hun land dat 'het derde stuk' werd genoemd. In een ooggetuigenverslag vertelde Theo dat ze de brandende Blenheim boven Vinkeveen op zich af zagen komen. Het vliegtuig werd achterna gezeten door een Duitse jager.

De drie broers zagen het vliegtuig een flauwe bocht maken, waardoor het recht op hen af kwam. Ze waren bang dat het toestel hen zou raken en ze zetten het op een lopen. Toen ze bijna bij hun boerderij waren boorde de Blenheim zich in de dijk.

Ze renden er meteen op af en zagen het brandende toestel op het weiland van W. Ultee liggen. Op dat moment zagen ze een tweede Blenheim naar beneden komen die in De Ronde Hoep neerkwam. Binnen de kortste keren verzamelde zich een grote groep belangstellende toeschouwers, herinnert de inmiddels 91-jarige Theo, die inmiddels in Canada woont, zich nog levendig. Ze hadden een bemanningslid in de buurt van de provinciale weg neer zien komen. Dat was Aubrey Lancaster die korte tijd later, samen met agent Carsjen bij het wrak verscheen, waar hij zijn piloot John Cronan kon identificeren. Ook de veldwachters Severs en Ellers waren inmiddels gearriveerd om de talrijke toeschouwers op afstand te houden. Theo van Wijk herinnert zich ook nog dat Lancaster in gesprek raakte met een KLM piloot die ook op de crash afgekomen was. Tegen zijn Nederlandse collega

zou Lancaster gezegd hebben dat hij boos was op zijn bevelvoerders die hen op een onverantwoorde missie hadden gestuurd. De lichamen van Cronan en Lloyd zijn op 1 juli 1940 begraven op de begraafplaats in Waverveen. In 1953 zijn ze herbegraven op de Canadese oorlogsbegraafplaats in Bergen op Zoom. ■

'WE ZAGEN EEN BRANDEND
VLIEGTUIG RECHT OP ONS AF
KOMEN.'

THEO VAN WIJK

Bronnen:

- Documenten en verslagen, welwillend beschikbaar gesteld door Chris van der Linden te Waverveen.
- Ooggetuigenverslag van Theo van Wijk, destijds wonende aan de Poeldijk 2 in Waverveen.
- Proces Verbaal d.d. 27 juni 1940 van de crash door wachtmeester Carsjen.
- Rapport over de tijdens de oorlog gevallen RAF vliegers, opgesteld door wachtmeester J.H Severs van de Koninklijke Marechaussee op 6 oktober 1945.

Sgt. Lancaster.

Van vijzelmolen naar inlaatsluis [1]

door Stef Veerhuis

Het Fort bij Uithoorn, ook wel bekend als het Fort Amstelhoek, ligt samen met de forten – in de Botshol – Waver-Amstel – aan de Winkel – bij Nigtevecht en Abcoude binnen de gemeente De Ronde Venen. Een monumentaal aandeel om trots op te zijn. Tezamen met nog zo'n 40 andere verdedigingswerken vormden zij de Stelling van Amsterdam, die tussen 1881 en 1914 werd aangelegd en in 1996 werd opgenomen op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO. Maar de aanleg van de stelling is niet van een leien dakje gegaan. Voorafgaande aan de bouw van dit fort aan de Tweede Bedijking heeft zich destijds een klein menselijk drama afgespeeld.

Inmiddels is bekend geworden dat het zo karakteristieke Hollandse landschap rondom de vestingwerken, beter bekend als de Nieuwe Hollandse Waterlinie, nu ook op de voorlopige lijst van het UNESCO Werelderfgoed is geplaatst en kans maakt om in 2019 een definitieve status te krijgen. Deze Nieuwe Hollandse Waterlinie stond al op de lijst van het Nationaal Landschap als zijnde het grootste Rijksmonument van Nederland. Tezamen met de Stelling van Amsterdam vormden ze het in militair-historisch opzicht het ultieme sluitstuk van een strategische verdedigingslinie.

Het is echter altijd gebleven bij wachten op een oorlog die nooit is gekomen, althans niet binnen onze grenzen. De dreiging die van de Stelling van Amsterdam uit had moeten gaan, werd langzaam maar zeker teniet gedaan en bleef beperkt tot een slag die door de natuur werd gewonnen. Mede door toedoen van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Noord-Hollands Landschap, gemeenten en particulieren, zijn vele forten intussen onder handen genomen en hebben ze diverse andere functies gekregen. Een maatschappelijke betrokkenheid heeft aan die kentering bijgedragen.

De voormalige Waterlinies - © Afbeelding Internet / Stelling van Amsterdam / Provincie Noord-Holland.

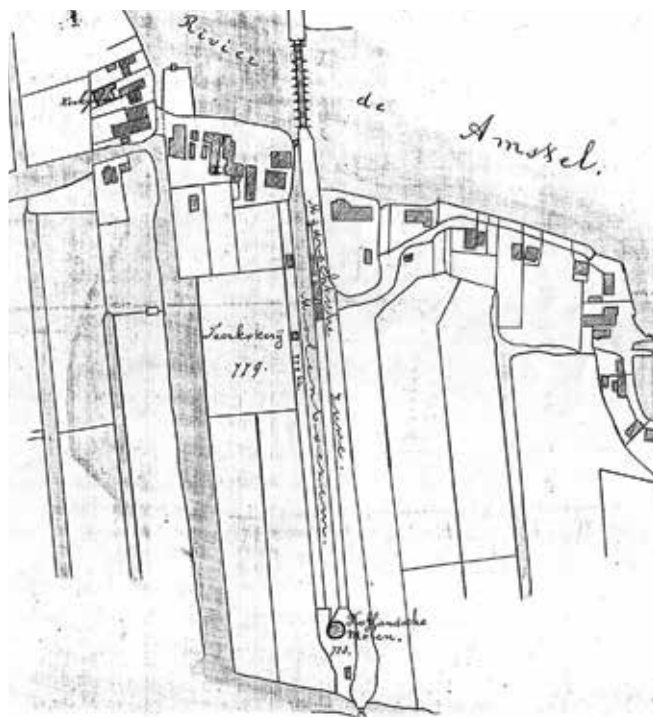
De achterliggende gedachte van zo'n linie was dat bij het naderen van een vijand laag gelegen landerijen over een lengte van vele kilometers onder water konden worden gezet. Een halve meter water was al voldoende om een op handen zijnde vijandelijke opmars een halt toe te roepen. De eerste waterlinie werd in 1672 aangelegd en liep van Muiden via Schoonhoven tot aan de Biesbosch, ten westen van Utrecht. Een memorabel jaar voor de toenmalige inwoners van de huidige De Ronde Venen, toen ook hier de sluisen werden open gezet en dijken doorgestoken. In 1815 werd besloten een nieuwe Waterlinie aan te gaan leggen om de belangen van de strategisch gelegen stad Utrecht beter te kunnen beschermen. Vervolgens duurde het nog 125 jaar voordat deze Nieuwe Hollandse Waterlinie operationeel zou zijn. Op een drietal roerige periodes na heeft de waterlinie zijn waarde als verdedigingslinie nooit helemaal kunnen of zelfs hoeven bewijzen.

De eerste keer was in 1870 toen de Frans-Duitse oorlog dreigde te escaleren tot een Europese oorlog. Daarna volgden de periode voorafgaande aan en tijdens de Eerste Wereldoorlog - die aan Nederland voorbij ging - en de tijd van Tweede Wereldoorlog. In de laatste oorlogsjaren werd het onder water zetten van land tegen ons gebruikt, toen de bezetter o.a. het gebied rondom Oukoop liet overstromen.

Het gedachtengoed voor uitbreiding van de toen bestaande militair strategische waterlinie stamt uit de Franse tijd en was op papier gezet door luitenant kolonel Cornelis Krayenhoff. Het politieke geruzie nadien over de invulling en wenselijkheid van een verdedigingslinie zou nog eens driekwart eeuw in beslag nemen. Tegenstemmers verwezen naar het grote fiasco in 1868-1869, toen het in aanbouwde bouw van het fort in de Laander- en Westbijlmer-polder langzaam ging hellen, van de fundering afgleed en in de fortgracht belandde. Het kon niet verhinderen dat de Vestingwet - die begroot was op 8 miljoen gulden - in 1874 werd aangenomen. In de jaren nadien werden plannen uitgewerkt, besproken, aangepast en er zou vooraf op alle aangewezen locaties uitvoerig onderzoek plaatsvinden naar de bodemgesteldheid. In 1883 slaagde Minister van Oorlog A.E. Reuther er uiteindelijk in om zijn voorstel voor de aanleg van de Stelling van Amsterdam door de Tweede Kamer te loodsen. Daarna kon met de aanleg en bouw van de vestingwerken worden begonnen.

Fort Abcoude werd als eerste naar het basisontwerp gebouwd tussen 1884 en 1887 en daar zou het voorlopig bij blijven. De ontwikkeling en komst van de brisantgranaat zou namelijk uitwijzen dat het gebruikte beton niet bestand was en tegen dit soort explosief. Door de bezuinigingen op de defensiebegroting, mede aanleiding om de bouw in 1886 stop te zetten. Tijdens het wachten op een nieuw basisontwerp ging men verder met de aanleg van aardwerken en wegenbouw. In 1890 was een nieuw, meer uitgebreid basisontwerp klaar om getest te worden. Schietoefeningen met zware mortieren en brisantgranaten zouden de noodzakelijke gegevens voor de dikte van de cementbetonnen muren en dekkingen gaan bepalen. Het veel zwaardere basisontwerp had tot gevolg dat er voor de reeds aangelegde aardwerken nog meer zand aangevoerd moest worden vanuit Hillegom of de aan te leggen havenwerken bij IJmuiden. Een tussentijdse kostenevaluatie had uitgewezen dat de

raming inmiddels met 20 miljoen gulden ruimschoots was overschreden. Er moest pas op de plaats worden gemaakt en er trad een noodscenario in werking. Zo werden de reeds aangebrachte zandophoping omgebouwd tot voorlopige verdedigbare aardwerken. De nooit afgebouwde forten In de Botshol en Aan de Winkel zijn daar sprekende voorbeelden van. Ook in de Amstelhoek waren de voorbereidingen gestart voor de aanleg van de aardwerken van het nieuw te bouwen fort. Het zal een immense klus zijn geweest omdat het polderpeil daar vijf meter beneden NAP lag. Voor de Zuwensche of Hoflandsche molen - die heeft gestaan tussen de ringsloot en het onbemande benzinstation in de Amstelhoek - zouden onzekere tijden aan gaan breken. Nadat eerder al zes molens binnen de Eerste Bedijking waren gesloopt, zou in 1888 ook het vertrouwde silhouet van de Zuwensche molen voorgoed uit het landschap verdwijnen.

De locatie van de Hoflandsche molen weergegeven op een kadastrale schets uit 1883 - RHC Breukelen.

Deze watermolen kende een roemrijk verleden, dat teruggaat tot 1632, en diende als model tijdens de inpoldering van het gebied Hofland bezuiden de Zuwe. Van oudsher had de Mijdrechtse Zuwe de grote Hoflandse polder in tweeën gedeeld. Voor 1789 werden beide polders afzonderlijk bemalen door twee schep-radmolens; het noordelijk deel door de Nessermolens

en het zuidelijk gelegen deel door de molen aan de Zuwe. De verwachtingen waren hoog gespannen na het bekrachtigen van "het Octroy voor die van Mijdrecht, om de groote Mijdrechtse poel droog te mogen maken". Een overkoepelend college van Directeuren zou hiervoor het voortouw nemen en zorgen voor de hoogstnoodzakelijke coördinatie binnen de droogmakerijen van de Eerste, Tweede en Derde Bedijking. Voor de beide molens hield dit in dat ze tijdelijk zouden worden uitgeleend en omgebouwd tot vijzelmolens. Dit gebeurde onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de Zuwensche molen na het uitmalen weer zou worden omgebouwd naar de oude staat van scheprad watermolen. Toen het gewenste polderpeil in 1794 was bereikt, konden de beide molens worden stilgezet, maar niet voor lang. Het opnieuw in bedrijf brengen was noodzakelijk omdat de aanvoer van steenkool voor het stoomgemaal stagneerde en het gemaal stil kwam te staan.

De notulen hierover nalezend, kan geconcludeerd worden dat het gehele ombouwproject van de Zuwensche molen nog lang geduurd heeft vanwege de vele mitsen en maren en "wellis-nietisen". Arme watermolenaar Jan Westveen, die dit allemaal van nabij mee heeft moeten maken. Mede daardoor was hij dermate in de financiële problemen geraakt dat hij in 1800 zelfs de smeer (reuzel) voor de molen niet meer kon betalen en aan moest kloppen bij het polderbestuur. Deze "haalden de hand over het hart" onder voorwaarde dat een deel van de kosten verrekend zouden worden op zijn jaarlijks traktement ad. f 160,-. Vanwege zijn hoge leeftijd en zwakte moest hij het twee jaar daarna voor gezien houden en bood hij zijn ontslag aan. Verweer had weinig of geen enkele zin omdat de Instructies vervat in het molenaarsreglement hierover heel duidelijk waren. "Tegenover de directie en opzichters werd verwacht dat alle orders zonder de minste tegenspraak opgevolgd dienden te worden en daarbij de nodige ondergeschiktheid in acht nemen..."

Watermolenaar Jan Westveen werd in 1802 opgevolgd door Pieter Oling, die nog voor de datum van zijn ontslaagvraag op 20 december 1854 kwam te overlijden. Antonie Zwanenburg werd zijn plaatsvervanger maar hij verliet in 1863 de Zuwensche molen om watermolenaar te worden op de "onderste" molen van de Derde Bedijking. Net als zijn voorganger hield Roelof Griffioen het ook relatief kort uit. Op 1 oktober 1872 liet

Om toch een indruk te kunnen krijgen van de overigens kleinere Hoflandse Molen, een gelijkende foto van Molen nummer 6. Waarvan de molenromp, een gemeentelijk monument aan de A.C. Verhoefweg 5 nog steeds in gebruik is als woning (naar een ontwerp van architect A. Bakhuizen uit 1920). Collectie Martien van Balgooi.

hij de molen leeg achter voor Hermanus Vermeij. Die werd de laatste molenaar en hij trok de deur voorgoed achter zich dicht.

Wie was die Manus Vermeij? Hij was de derde uit een gezin van zes kinderen en werd geboren in de watermolen "De Johanna Bregitta" in Nes a/d Amstel, die de Bovenkerkerpolder bemaalde. Toen zijn vader Willem in 1874 overleed werd broer Jan de nieuwe water- en zeilenmolenaar op deze molen. Op 20 oktober 1879 werd "De Johanna Bregitta" door blikseminslag getroffen en brandde volledig af. Omdat herbouw noodzakelijk werd geacht, viel het bestuurlijke oog op de buiten werking gestelde molen nummer 2 aan de Nessersluis, die eigendom was van het Bestuur van Eerste Bedijking. Dat bestuur wilde er voor f 1400,- wel afstand van doen. Net als zijn broer Jan kreeg Hermanus het vak met de paplepel ingegoten. Hij maakte zijn liefde voor een molenaarsleven al op jonge leeftijd kenbaar door een vrijblijvende sollicitatiebrief te sturen

aan het polderbestuur. Die brief werd echter met de nodige scepsis ontvangen, omdat zo'n initiatief van een molenaarsknecht helemaal niet gepast werd geacht.

Wat een baan, terwijl hun huisgenoten ook niet veel beter wisten. Zij schikten zich in de krappe behuizing en waren vertrouwd met de geluiden wanneer de molen draaide. Iedere morgen vroeg op totdat het donker werd, onbekend met het feit wat een normale werkweek was. Als molenaar droeg hij de verantwoording voor zowel de molen als het waterpeil. Dat hield in dat hij ook op de meest ongelegen uren in touw was, voortdurend het weer in de gaten houdende. De meeste molenaars hadden uit ervaring een goede kijk op het weer en konden de lucht als het ware "lezen". In de regentijd met een aanwakkerende wind zal het kraken en piepen van het gebint daarvoor een bekend signaal zijn geweest. Met als gevolg dat er dan wellicht dagen en nachten achtereen gemalen moest worden en de molenaar zijn bedstee wel kon vergeten. Dan was het aanpakken geblazen en zal ieder extra handje heel welkom zijn geweest. Het geboren worden in een molen kan misschien een verklaring zijn waarom hele generaties zich schikten in dit lot omdat ze gewoon niet beter wisten.

Voor Hermanus Vermeij zal een droom zijn uitgekomen toen hij in 1872 zijn aanstelling kreeg als watermolenaar op de Zuwensche molen om daar samen met Anna, de dochter van Gerrit Pappot, watermolenaar op de Wavermolen, een nieuw bestaan op te kunnen bouwen. Helaas zou hun huwelijk van korte duur zijn en gepaard gaan met heel veel tranen. Nadat zij eerder al drie van hun vier dochters ten grave hadden gedragen, overleed zijn vrouw Anna in 1876. Vier maanden later trouwde Hermanus zijn tweede liefde, Jannetje de Groot. Uit dit huwelijk werden nog eens 12 kinderen geboren, waarvan de helft al op zeer jonge leeftijd overleed.

Met een laatste wanhopig en vooral nederig verzoek deed Hermanus bij de "Weledelachtbare Heren van het Groot Waterschap De Ronde Veenen" een beroep op enig begrip en medeleven. Helaas was het tevergeefs en bleef het bij enige persoonlijke bezittingen, kleding en wat karige huisraad. En daar zullen ze gestaan hebben - op zomaar een vroege voorjaarsmorgen - met vijf kleine kinderen, van wie de jongste nog een baby

*Aan De W(el) ED(ele) Achtbare Heere van het Groot waterschap
De R(onde) V(enen)*

W(el) ED(ele)

*Daar ik u met Dezen mijn verlangens en mijn
Ver Zoek te kenne Geeft is om Zoo als u allen be,
kent is Dat ik als moolnaar van de Hof
landsche Moollen ben ont slagen en Daar bij
Van woonig moet verandere Daarom rigt ik
Mij Dan tot mijn ED(el) achtbare Heere om
mijn Zoo ver het De Heere beliest mijn te
Helpen aan huis Vesting en hier mee is De
be Doelinge om het Geen met het afbreeken
Van De schotwerken en Betstede en kasten
en Zoo als De Daar bijstaande schuur Van
Al het Geen niet meer ten behoefsten of ten
Diensten Der Moollen kan gebruikt worden
Dat ik Dat met het Vriendelijk Verzoek
Van mijn Ge Acht bestuur Zou Ku(n)ne over
Neme Dan was ik welligt weer gehuisvest
U ED(ele) weet allen Dat ik Ten allen tijde
on Der geschikt ben geweest en Daar ik
Het altijd wegens mijn werk(t)ijd hoop te blijven
En Daar om wend ik mij Dan tot mijn Achtbaar
Bestuur met Dit verzoek op Dat ik Dan
Vertrouwent Geholpen te worde en hiermee
IJndig ik met schrijven hoopen Dat ik Ver
hoort worde.
Blijf ik steeds u onder Daanig Dienaar*

H. Vermeij watermoolnaar van boven genoemd mool

was. Gedesilluseerd en met pijn in het hart vanwege de zes graven die ze in Mijdrecht achter moesten laten. Laten we hopen dat er destijds een boer is geweest die hem en zijn gezin - uit medelijden - nog een lift heeft gegeven op een platte wagen. Om naar verluid in Ouderkerk, een nieuw bestaan als wasbaas en bleker op te gaan bouwen. ■

Geraadpleegde bronnen:

- De Hollandse waterlinie
  - Stelling van Amsterdam – Vestingwerken rond de Hoofdstad – Jaap de Zee
  - Oneindig Noord Holland – Fort bij Uithoorn
  - In en uitgaande stukken Mijdrecht RHC Breukelen
  - Notarieel archief RHC Breukelen
  - 't Fort Abcoude
  - www.balgooi.nl/molens/index.php/Hoofdpagina
- Dank aan: Martien van Balgooi en Jan Rouwenhorst.

Utrechts jaarboekje 1915

door Jaap Meulstee

Uit de vierenzeventigste jaargang, uitgegeven door G.J.A. Ruys lezen we een hele reeks van gegevens over de stand van zaken in onze provincie honderd jaar geleden. Over het koninklijk huis, de ministeries, leden van eerste en tweede kamer, de belastingen, legeronderdelen (garnizoenen en regimenten), de gezondheidsraad en nog veel meer algemene provinciale informatie. Dat vertellen we in dit artikeltje niet; wel kijken we naar de namen van betrokkenen in Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis bij diverse aangelegenheden.

Zoals de **geneeskundigen**: in Mijdrecht was dit M. v.d. Hoeve, in Vinkeveen J.W.H. Huijkman en in Wilnis J. Lindenhovius.

De **vroedvrouwen**: in Mijdrecht M.M. Pieters en in Vinkeveen A. van Groezen, huisvrouw van Van Oerle.

Van de diverse **kerkgenootschappen** lezen we uit de classis Utrecht van de **Ned. Hervormde kerk**, ring Mijdrecht: J.A.A. Ouwejan in Waverveen, J.G. Woelde-rink in Mijdrecht en J. Boss in Vinkeveen, Wilnis was vacant.

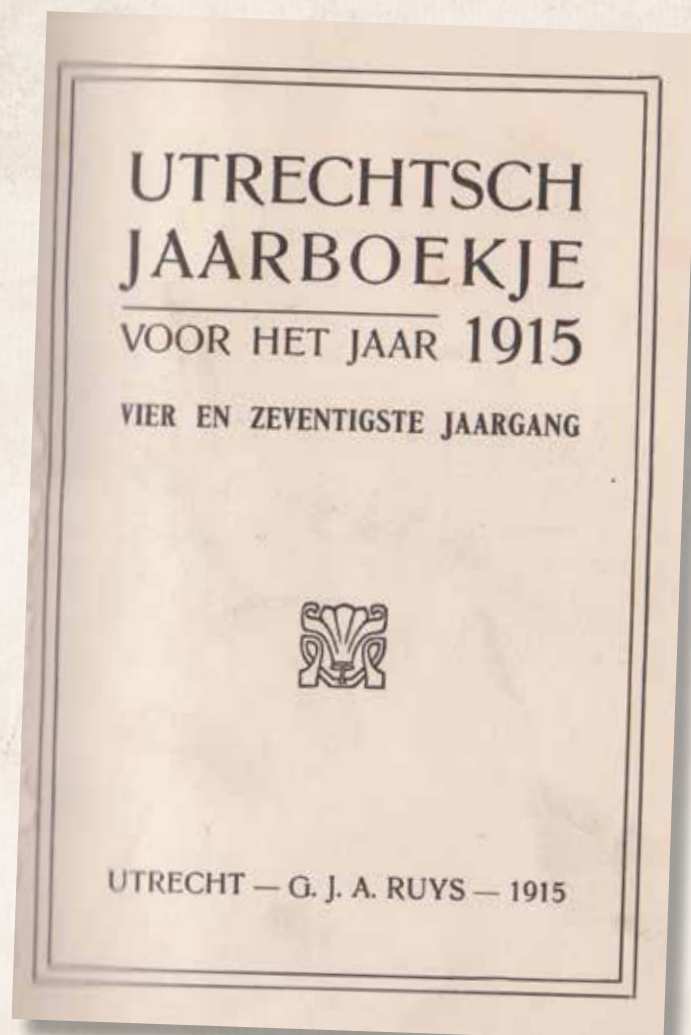
Voor de **gereformeerde kerk** worden genoemd: in Mijdrecht J. van Loo, in Wilnis A. Willemse en in Vinkeveen P. Roos.

In de **Rooms Katholieke kerk** werkten in Mijdrecht pastoor G.J. Beverling met kapelaan J.J. Schaefs en in Vinkeveen pastoor B. Weninck en kapelaan A.F.Th. Klerk.

Van diverse **scholen** (HBS 'sen en gymnasia) staat het complete docentenkorps met naam en toenaam genoemd.

Het lager onderwijs in het arrondissement Loenen kent de volgende hoofden van **openbare scholen**: Mijdrecht K. Quernes, Vinkeveen G.H.J. Lutz, in Wilnis W.J.G. Koen en in Waverveen G.J. van Groenland.

Op de **bijzondere scholen** waren de volgende personen hoofd der school: M.A. Huizing in Mijdrecht dorp, P.J. Gijsman in de Mennonietenbuurt, E. van Straaten

in Driehuis en J. Verrij in de Hoef. Vinkeveen kende de heer J. M. Schreutelkamp en M.S.V. Gastreich en in Wilnis J. Kooi en J. Versluis (Uitweg).

Over de drie gemeentes lezen we verder:

Mijdrecht heeft als **oppervlakte** 3048 ha met 3886 inwoners. De **jaarwedde** van de burgemeester (M. Fernhout) is 1150 gulden en van de ontvanger (J.C.M. Goes) 500 gulden. De wethouders zijn J. Oliemans en C. Goes. Secretaris is L. v.d. Meulen. In de gemeenteraad zaten de heren Zuidervaart, Stofberg, Straathof, Van Dijk, Oliemans, Krul, Verweij, Goes, de Rijk en Keyzer.

Vinkeveen heeft een **oppervlakte** van 3712 ha met 3956 inwoners. De burgemeester (Jonkheer A.E.J. van

Kerklaan Vinkeveen met zicht op het Westen (en links het Sint Aloysius Patronaat).

Grotenhuis van Onstein) ontving een **jaarwedde** van 1150 gulden en de ontvanger (N. Stolwijk) 450 gulden. Wethouders waren J. Spruit en A.J. Kok. Secretaris was J. Ekel. De raadsleden: G.O. Verrips, P. van Zwieten, A. Roeleveld, A.J. Kok, Th. Vredendaal, J. Korver, J. Voorluys, J.H. Pohl, W. Hoogendoorn, D. v.d. Wilt, C. Donicie en J. Spruit.

Wilnis was 2392 ha en had 2296 inwoners. De burge-meester (Fernhout) kreeg 750 gulden en de ontvanger (D.J. Munnik, tevens secretaris) 375 gulden. Wethou-ders waren J. de Groot en W. van Sevenhoven met

als raadsleden F.J. Vis, K.. v.d. Does, W. de Jong, J. de Groot, C. Knigge, W. van Sevenhoven en P. de Graaff. Vervolgens geeft het boekwerkje heel veel namen van verenigingen op het gebied van kunst, historie, toneel, zang enz. Namen van banken, bonden en verzeke-ringsmaatschappijen. Van het **Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde** lezen we dat de afdeling Mijdrecht L.A. v.d. Meulen als voorzitter heeft en J. van Selm als secretaris/penningmeester.

Er zijn weeshuizen, ziekenhuizen, philanthropische in-stellingen, gaarkeukens, oranjebonden, zendingsver-enigingen en verenigingen 'tot uitspanning en gezellig werken', schaa- en ijsclubs en vakbonden.

Van de **posterijen** staan in Mijdrecht directeur A. Grutterink en de hulppostkan-toren en brievingaarders van Vinkeveen (L.D. Mulckhuyse) en Wilnis (T. van Soest) genoemd. Ten slotte lezen we nog dat er vervoersdiensten vanuit Utrecht zijn naar Mijdrecht: een schuit van Broerse en Klin-kenberg en een motor van Broerse. Naar Vinkeveen een motor van A. van Rijnsoever en naar Wilnis een schuit van Westveen. Vertrektijden (veelal op za-terdag), plaatsen en prijzen maken het geheel af. ■

De Maricken

door Fred de Wit

Onlangs stond er in de plaatselijke bladen een mededeling dat er binnenkort in onze gemeente begonnen wordt met de bouw van 500 woningen in de nieuwe wijk de Maricken. Om de naam Maricken te verklaren, moeten we teruggaan naar het einde van de elfde eeuw toen bisschop Koenraad van Utrecht met goedkeuring van de toenmalige keizer Hendrik IV van het Roomse Rijk een kapittel stichtte dat genoemd werd naar de heilige maagd Maria.

HET KAPITTEL VAN SINT MARIE

Het kapittel bestond uit ongeveer twintig katholieke geestelijken die kanunniken werden genoemd. Zij hadden als taak om God te dienen door het bijwonen van missen, het zingen van psalmen en het bidden voor de zielerust van overledenen. Aan het hoofd van het kapittel stond een proost. In die periode werden er in Utrecht meerdere kapittels gesticht, die elk een eigen kerk hadden. Dit waren de kapittels van Sint Jan en Sint Pieter. De proost werd, tijdens de eerste periode dat het kapittel bestond door de kapittelheren zelf gekozen, maar werd later door de paus benoemd. Toen verloor de proost het stemrecht in het kapittel dat onder leiding van een deken kwam te staan. Dit ging gepaard met een scheiding van de bezittingen en inkomsten van de proost en van het kapittel. Tijdens de reformatie, waarin het katholieke geloof werd verboden, benoemden de Staten van Utrecht zelf de proost die gereformeerd moest zijn.

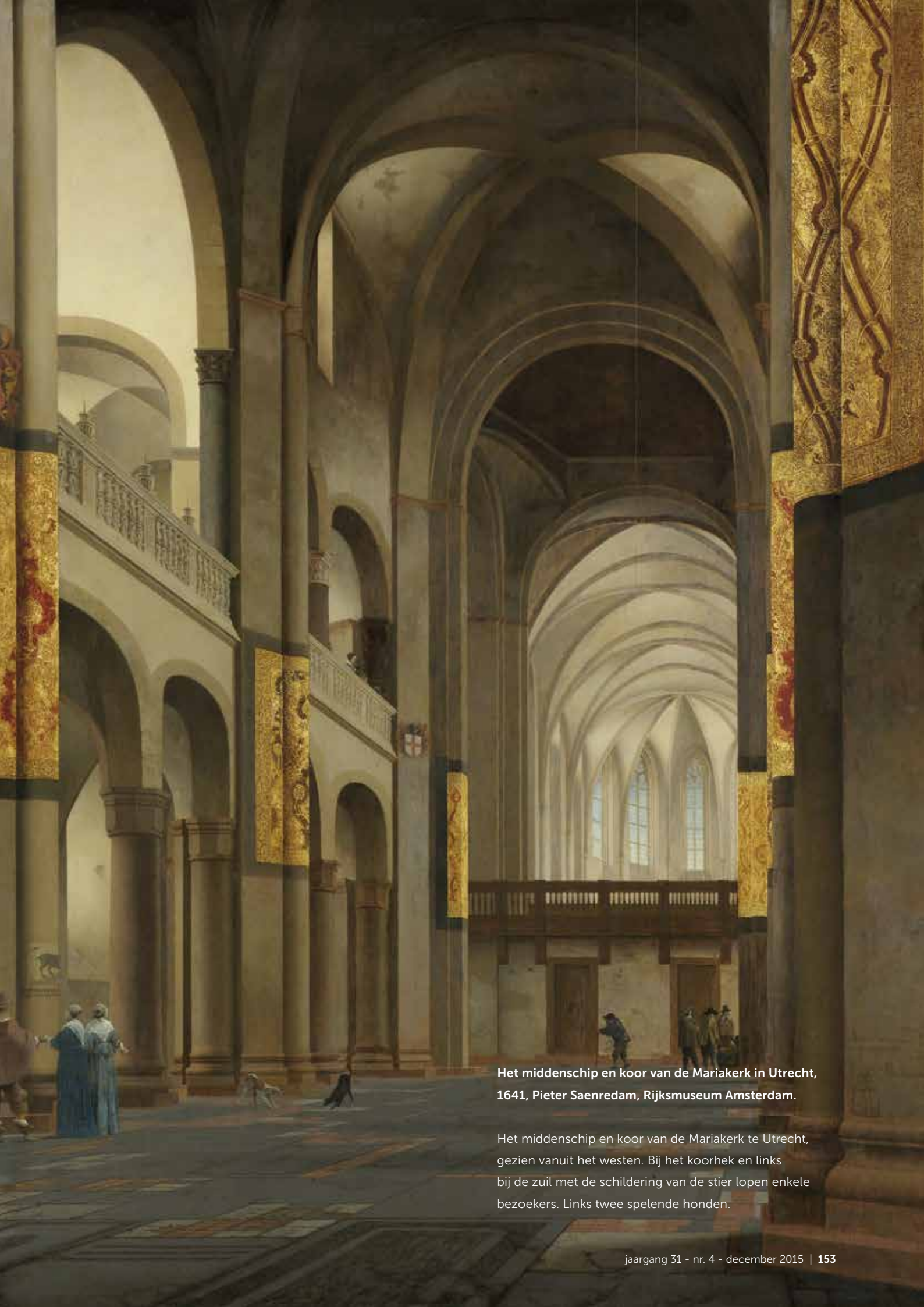
Door hun geestelijke bezigheden waren de kanunniken niet in staat om in hun eigen onderhoud te voorzien en dat werd ook niet van hen verwacht. Daarom kregen de kapittels van de bisschop grote stukken grond, die zij konden verpachten. De pachters ontgonden de hen toegewezen gronden en moesten over de opbrengsten van deze gronden jaarlijks tien procent afdragen aan het kapittel. Het verpachten vond plaats in de woning van de baljuw of in de open lucht. De opbrengsten werden gebruikt voor de in Utrecht gebouwde kerk en het onderhoud van de kanunniken. Het kapittel van Sint Marie kreeg van de bisschop onder andere Waverveen, Waveren en Ruige Wilnis in bezit. De grond waar nu de woonwijk wordt gebouwd, was in de middeleeuwen in het bezit van het kapittel van Sint Marie.

DE STICHTING VAN HET KAPITTEL

De stichting van het kapittel van Sint Marie moet hebben plaats gevonden tussen 1076 en 1094. In 1811 werden de kapittels opgeheven door Napoleon. Tijdens de reformatie had het kapittel al bezit verloren en de laatste - van de toen nog aanwezige bezittingen gingen naar gemeenten of werden verkocht. Die inkomsten gebruikte keizer Napoleon voor zijn leger.

Mariakerk te Utrecht,
1860-1862,
Jan Weissenbruch,
Museum Boijmans
van Beuningen
Rotterdam

Het middenschip en koor van de Mariakerk in Utrecht, 1641, Pieter Saenredam, Rijksmuseum Amsterdam.

Het middenschip en koor van de Mariakerk te Utrecht, gezien vanuit het westen. Bij het koorhek en links bij de zuil met de schildering van de stier lopen enkele bezoekers. Links twee spelende honden.

**Een middeleeuwse
jaarmarkt op de
Mariplaats te Utrecht,
met op de achtergrond
de westgevel van de
Mariakerk. Eerste kwart
20e eeuw, schoolplaat
naar tekening van
A.J. Groenewegen,
uitgegeven door
W. Leijdenroth van
Boekhoven, Utrecht.**

In 1621 werden de gerechten Waveren, Botshol en een gedeelte van Ruige Wilnis, met toestemming van de kapittelheren en de Staten van Utrecht, verkocht aan het toenmalige Holland.

Met de bouw van een kerk voor de kanunniken van Sint Marie in Utrecht werd direct na de stichting van het kapittel begonnen. Koning Hendrik IV, die later tot keizer werd gekroond, wordt in de bronnen genoemd als een weldoener bij de bouw.

De wijding van het kerkgebouw vond door bisschop Koenraad plaats vóór 1094.

Het gebouw was groter en had een andere architectuur dan de oudere Pieterskerk en de Janskerk, die ook kapittelkerken waren. Kort na de inwijding van de Mariakerk in 1099 werd bisschop Koenraad vermoord en in het koor van de kerk begraven. Het motief voor de moord is onbekend.

In 1131 woedde in Utrecht een enorme brand, waarbij de Mariakerk zwaar beschadigd raakte en hetzelfde gold voor het archief en de bibliotheek van het kapittel. In diezelfde periode raakte de Utrechtse bisschop Andries van Cuijk in conflict met Floris de Zwarte die zich sinds korte tijd graaf van Holland mocht noemen. Floris trok met zijn manschappen de stad Utrecht binnen omdat de bisschop hem niet steunde in zijn veroveringen. Hij schafte zich met zijn soldaten een onderkomen aan in de kerk van Sint Marie en van de gebouwen van het kapittel. Bij een tegenaanval van de bisschoppelijke aanhangers werd Floris verslagen en vermoord.

Uit de voorafgaande periode zijn slechts drie oorkonden bewaard gebleven. In de loop van de volgende eeuwen is de Mariakerk diverse keren verbouwd en verfraaid. Volgens de overlevering zou het één van de mooiste kerken van de stad zijn geweest. Ongetwijfeld hebben de pachters van de stukken grond die het kapittel in eigendom had daaraan bijgedragen.

DE GEVOLGEN VAN DE BEELDENSTORM

In augustus 1566 woedde in Utrecht de Beeldenstorm en toen werden veel kostbaarheden van de kapittelkerk weggehaald. Onder leiding van deken Van de Burch werd een aantal kostbaarheden van het kapittel van Sint Marie gered of aan de kanunniken in bewaring gegeven. Religieuze boeken zijn weggegeven aan arme kloosters. Het stadsbestuur eiste overhandiging van de religieuze boeken, maar daaraan werd geen gehoor gegeven.

Het Utrechtse stadsbestuur wees de Mariakerk toe aan de protestanten. De aftakeling van het gebouw begon nadat een toren geraakt was bij het beleg van kasteel Vredenburg. In 1715

werd de hele westkant van de kerk gesloopt en in 1844 gingen de laatste resten van het gebouw tegen de vlak-

te. Uit de katholieke periode heeft men nog veel kunnen redden, zodat wij een goed beeld hebben van het leven van de kanun-

niken. In de Utrechtse universiteitsbibliotheek zijn onder andere circa 40 handschri-

ften (boeken) van het kapittel aanwezig. Het Catharijneconvent bezit een evangelistatrium - een boek waarin de 4 Evangelien staan - uit de elfde eeuw. In dit handschrift bevinden zich ook de zes eedformulieren uit

de tiende eeuw, bestemd voor geestelijke en wereldlijke functionarissen van het kapittel. In Museum Meermanno in Den Haag zijn ook boeken uit de Mariakerk aanwezig. Het Utrechts archief spant de kroon met maar liefst 5.000 inventarisnummers. Ongetwijfeld zullen daarin gegevens aanwezig zijn over de eigendommen van het kapittel van Sint Marie in onze gemeente. Het is de vraag of nader onderzoek daarnaar veel zal opleveren.

Aan een stukje middeleeuwse geschiedenis wordt opnieuw bekendheid gegeven door de bouw van een groot aantal woningen in de nieuwe wijk de Maricken.

Gezicht op de Mariakerk te Utrecht, 1744-1784, Hendrik Spilman naar tekening van: Jan de Beijer, Rijksmuseum Amsterdam.

Geraadpleegde literatuur: Jan Kuys, Repertorium van collegiale kapittels in het middeleeuwse bisdom Utrecht, Hilversum 2014.

Archief: Het Utrechts archief: archief nr. 221.

Afbeeldingen: Henk Butink.

Interview met de burgemeester van Gemeente De Ronde Venen, Maarten Divendal

door Bob Bouwhuis

Het moest er dan toch eens van komen. Een interview met de burgemeester. Bij de historische vereniging heeft hij zich kort na zijn aantreden in laten schrijven als lid en wordt hij als zodanig regelmatig gesignaleerd op diverse bijeenkomsten van de HV. Reden om nader kennis te maken en te onderzoeken waar de roots liggen van onze burgervader.

Ik heb een afspraak gemaakt via het secretariaat, heel formeel allemaal. 19 augustus, net terug van vakantie bleek het juiste tijdstip. Na opgehaald te zijn door zijn secretaresse word ik in de gang al hartelijk ontvangen door de heer Divendal. We gaan zitten aan de vergader-tafel op zijn kantoor en er staat een pot koffie klaar. Ik introduceer mijzelf en geef aan dat dit gesprek niet zal gaan over de laatste beleidsbesluiten van het college maar over de vraag wie de heer Divendal is en wat zijn geschiedenis is.

Dat pakt hij meteen op en hij geeft aan dat we elkaar tutoyeren en dat hij gewoon "Maarten" heet en ik gewoon "Bob". Dat zet meteen een ontspannen toon voor het gesprek en voordat ik er erg in heb, zitten we in Heemstede op 11 november 1958. De dag dat Maarten geboren is, de jongste van een katholiek gezin van 12 kinderen.

Maarten, de jongste, staat vooraan.

Zijn vader was de zoon van een schoenmaker, koster en woonde in Amsterdam. Hij kon goed leren en grootvader had bedacht dat hij voorbestemd was voor het Seminarium, hij zou dus priester worden. Dat brak hem op in de pubertijd, waarin hij zich realiseerde dat het celibaat wel erg begon te knellen. Toen werd besloten dat hij dan het Klein Seminarie kon afmaken. De moeder van Maarten komt uit een joods katholiek gezin en is uiteindelijk katholiek opgevoed. Haar vader was parlementair journalist en half verlamd. Desondanks kwam hij overal waar het nieuws zich aandiende. Hij was een lid van de familie Belinfante, een bekende joodse familie waarvan er velen de oorlog niet hebben overleefd.

DE JAREN DERTIG

De ouders van Maarten hebben elkaar in de jaren '30 leren kennen. Hij als leidinggevende van de katholieke vereniging De St Jans Knapen en zij als actief lid van de vereniging De Graal, ook katholiek.

In de tweede helft van de jaren '30 kwamen zij elkaar tegen op gezamenlijke bijeenkomsten en er ontstond een soort knipperlichtrelatie, die vlak na het uitbreken van de oorlog uitmondde in een huwelijk. De vader van Maarten heeft tijdens zijn seminarie al veel geschreven en ging ook na zijn school verder met allerlei publicitaire activiteiten, zoals b.v. een schriftelijke cursus ter voorbereiding op het huwelijk. En hij schreef diverse toneelstukken die op evenementen werden uitgevoerd. Dat ging door in de oorlog. In de oorlog kreeg het gezin Divendal drie kinderen. Maartens moeder had twee zussen en die waren regelmatig bij hen thuis om voor de kinderen te zorgen en op zoek te gaan naar voedsel bij boeren in de omgeving. Via contacten in het verzet werden tijdens de oorlog ook nog vier keer onderduikers in het gezin geplaatst.

Aan het eind van de bezetting gingen de Duitsers steeds verder met het vervolgen van joden. Ook de half joodse personen, waaronder zijn moeder, kwamen in het vizier. Gelukkig is moeder nooit vervolgd mede doordat het bevolkingsregister door het verzet was opgeblazen.

Vader was werkzaam bij de "Actie voor God" een bureau onder andere voor publicaties over kerk en geloof, later werd hij daar directeur. Met kerkvrienden richtte hij het blad Sursum Corda op, met in elk bisdom een eigen editie. Een van de rubrieken die hij bedacht was "daden gevraagd", waarin mensen die hulp nodig hadden zich konden melden zodat burens of dorpsgenoten hulp konden bieden. Een soort voorloper van burenhulp of zoals je dat tegenwoordig "maatjesproject" zou noemen.

NA DE OORLOG

De gezinsuitbreiding ging door. Na de oorlog volgden nog negen kinderen. Zijn vader was 44 toen hij Maarten kreeg, de jongste. Dezelfde leeftijd dat ook Maarten zijn eerste kind kreeg, maar dan 44 jaar later in 2003. Ik vroeg hoe het is om op te groeien, als jongste in een gezin van twaalf kinderen waarvan de oudste inmiddels volwassen is. Maarten geeft aan dat je in zo'n gezin eigenlijk drie generaties hebt. De oudsten zijn in een heel andere maatschappij opgegroeid dan de jongsten.

Een goed voorbeeld hierbij is het boek "Het Zwijgen van Maria Zachea" van Judith Koelemeijer. Daarin wordt het verschil in de plek van de diverse gezinsleden scherp in beeld gebracht.

Dat speelde bij hem ook, maar in tegenstelling tot Maria Zachea groeiden zijn ouders mee met de tijd. Zij werden fervent voorstander van de nieuwe stroming in de katholieke kerk onder leiding van progressieve bisschoppen en de latere kardinaal Alfrink. In de zestiger jaren gingen zij niet meer in Heemstede maar in Amsterdam aan het Malieveld naar de kerk. In die kerk predikte o.a. Huub Oosterhuis en Pater van Kilsdonk, beiden zoekend naar aansluiting van de katholieke kerk bij de moderne tijd.

Belangrijke waarden in het gezin Divendal waren eerlijkheid en sociaal; moeder was onderwijzeres, de kinderen zijn terechtgekomen in maatschappelijke, culturele beroepen. Het leveren van een bijdrage aan de maatschappij in wat voor vorm dan ook werd hoog gewaardeerd. De eigen verantwoordelijkheid voor eigen daden stond daarbij voorop.

De oudste zoon in het gezin ging wederom naar het seminarie en is priester geworden. Maarten, de jongste, ging naar het Atheneum maar werd in de voetsporen van zijn vader actief als publicist, weliswaar van de schoolkrant, en hij organiseerde bijeenkomsten en debatten over hedendaagse actualiteiten op school zoals

MAARTEN: HET JONGSTE LID VAN EEN GROOT, MODERN KATHOLIEK EN HARMONIEUS GEZIN, UITGEGROEID TOT EEN BURGERSVADER DIE ZIJN AFKOMST TROUW BLIJFT.

Haarlem. Na drie jaar raadslid werd hij in 2004 wethouder voor onderwijs, jeugd en sport en beheer en onderhoud openbare ruimte en locoburgemeester, ook de portefeuille financiën had hij een paar jaar.

Voorafgaand aan het werk in Haarlem is Maarten woordvoerder geweest op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Maarten was een veeleisende en hoge functie voor een jongen met sociale academie. Regelmatig werd gespard met bewindslieden waaronder Netelenbos, Ritzen en Hermans. Gerdie Verbeet was een tijd zijn naaste collega. Toen hem bij een vervolgstap op het ministerie werd gevraagd naar zijn ervaringen in management vertelde hij wat er zoal kwam kijken bij het organiseren en uitvoeren van een kampweek in het buurthuis. Dat maakte indruk!

Ik vraag wat hem nu altijd gedreven heeft in het werk en de politiek. Maarten ziet zichzelf als een pragmatisch idealist. Idealen kun je hebben maar ze moeten wel haalbaar zijn.

De familiewaarden passeren weer de revue. Wees verantwoordelijk voor je eigen handelen, blijf in de keuzes die je maakt je bewust van wat jij kan betekenen voor anderen.

Dat het contact met de burger daarin voor hem belangrijk is bleek wel toen we naar buiten gingen voor een paar foto's. Een mevrouw sprak hem aan op de overlast op de stoepen in het centrum van reclameborden. Mensen met een rollator konden er volgens haar niet langs. Of de burgemeester daar iets aan kon doen. Geduldig hoort hij de mevrouw aan en belooft een en ander uit te zoeken. "Kijk" zegt hij tegen me, "dat vind ik nou belangrijk, een inwoner moet uiteindelijk bij de burgemeester terecht kunnen en zijn/haar verhaal kwijt kunnen."

Maarten heeft een rotsvast geloof in de rol die de overheid moet spelen in de zorg en veiligheid voor inwoners en ziet voor zichzelf een belangrijke rol in het aanbrenge van de nuance in het politieke debat.

Maarten: het jongste lid van een groot, modern katholiek en harmonieus gezin, uitgegroeid tot een burgersvader die zijn afkomst trouw blijft. ■

o.a. de Vietnamoorlog en een politiek debat tussen Ed van Thijn en Hans Wiegel.

Zijn studie was in zijn ogen onbelangrijk en de prestaties eveneens. We zitten inmiddels in 1973. In zijn derde jaar op het Atheneum Haagveld in Heemstede werd Maarten van school gestuurd. De motivatie ontbrak en de cijfers waren daardoor te laag. Daarna doorliep hij met succes de Mavo. Deze school was voor Maarten veel leuker, temeer daar er ook leuke meisjes op zaten. Na de Mavo te hebben doorlopen volgde het MBO cultureel werk in Leiden. Dit werd weer vervolgd door een parttime HBO praktijkopleiding waarbij Maarten ging werken in achtereenvolgens twee buurthuizen in Heemstede.

Daar kon hij zijn kwaliteiten ten volle benutten. Hij verzorgde de publiciteit, de marketing (al heette dat nog niet zo), zette projecten op voor werkeloze jongeren en organiseerde bijvoorbeeld kinderkampen. Hij nam zijn doka mee op kamp, maakte foto's van de eerste dag, ontwikkelde die en stuurde die meteen op naar het plaatselijk dagblad. Leuk voor de thuisblijvende ouders en dat zorgde weer voor promotie van het buurthuiswerk.

INTERESSE IN POLITIEK

Naast zijn opleiding en werk raakte Maarten steeds meer geïnteresseerd in de politiek. Hij meldde zich aan bij de PvdA en raakte als zestienjarige betrokken bij een lijstverbinding in Heemstede van Progressief Heemstede (PvdA, D66, PPR, en PSP). Later werd hij het jongste raadslid. Een van de succesfactoren bij de verkiezingen was het district waarin twee kloosters lagen. Die stemden massaal op Maarten want dat was immers "onze katholieke Divendal".

In de fractie leerde hij veel over het politieke bedrijf. Leren door dingen te doen en niet teveel theoretiseren. Dat was het devies van Maarten.

In 2001 werd Maarten lid van de gemeenteraad in

Geslaagde filmmiddag

Op 15 oktober organiseerde Rabobank Rijn- en Veenstroom in samenwerking met de PR-groep van onze vereniging een zeer goed bezochte filmmiddag in het bowlingcentrum aan de Ontspanningsweg te Mijdrecht. De door Arie Nooteboom geselecteerde filmbeelden van Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen waren nooit eerder vertoond en de vele bezoekers kregen hiermee opnieuw een uniek inzicht in wat ooit was in onze dorpen.

Aanvulling vrijwilligersbestand

Het doet ons goed om u te vertellen dat we met een tweetal aspirant bestuursleden in gesprek zijn om de openstaande portefeuilles Monumenten en Archeologie in te vullen. De heren Rob Blans (monumenten) en Paul Hoogers (archeologie) hebben hun interesse kenbaar gemaakt om de genoemde taakgebieden te gaan beheren. We hopen u in de voorjaarsvergadering de heren als nieuwe bestuursleden te kunnen voorstellen.

Ook het schrijverscollectief van onze Proosdijkoerier kent een aantal nieuwe gezichten. Het is mooi om te merken, dat een aantal historische geïnteresseerde leden hun belangstelling voor geschiedenis om wil zetten in aantrekkelijke bijdragen voor ons kwartaalblad. In de komende edities van 2016 kunt u hier ongetwijfeld meer over lezen. Heeft u zelf interesse om actief mee te helpen aan het uitdragen van onze regionale geschiedenis, neem dan contact op met een van de bestuursleden. U bent van harte welkom en we juichen uw inzet natuurlijk bij voorbaat van harte toe.

Herkenbare geschiedenis

Op 9 november jl. presenteerden we het door Fred de Wit samengestelde boekje over 700 jaar proostenbestuur in onze regio. Samen met dochter Martine en met hulp van Henk Butink en Jan Rouwenhorst beschrijft Fred op uiterst toegankelijke wijze de plaatselijke bestuursgeschiedenis. Onze leden ontvangen bij deze decemberuitgave het boekje als extra geschenk.

Het is een bijzonder mooi, rijk geïllustreerd kijk- en leesboekje geworden. Fred is er in geslaagd om voortdurend de link naar de algemene geschiedenis te leggen en zo uitleg te geven over de ontwikkelingen rond de katholieke en protestantse proosten, die hier de regio bestuurd hebben. Hun leven en dat van de bewoners is door de beschrijving van Fred betekenisvol en helder.

Maar ook het Proostenhuis, dat ooit op de plek van de huidige rondweg stond, krijgt uitgebreid aandacht, evenals de kerkelijke geschiedenis, die via de bijzonder fraaie illustraties tot in detail wordt toegelicht. Frappant zijn de opmerkingen over de Mijdrechtse straatnamen in de wijk Proostdijland, die naar de verschillende proosten verwijzen.

Een begrippenlijst, de gevolgen van het bestuurlijke optreden voor het dorpsleven alhier, de ontwikkelingen in oorlogen en grensgeschillen tussen Noord-Holland en Utrecht en de strijd tussen bisschoppen en graven vullen in een uitstekend leesbaar geheel dit mooie naslagwerkje aan.

GEANIMEERDE BIJENKOMST

De avond in de Janskerk in Mijdrecht mogen we zeer geslaagd noemen. De vele genodigden waren getuige van een bijzondere presentatie, die muzikaal omlijst werd door de internationaal bekende Mijdrechtse zangeres Greetje de Haan. Zij had zich tevoren goed ingelezen en voorbereid. De liederen die zij ten gehore bracht sloten daarom perfect aan bij de door Fred de Wit beschreven geschiedenis van Middeleeuwen tot Franse tijd. Het optreden oogstte alom veel waardering.

Fred vertelde in zijn toelichting op humorvolle wijze over zijn zoektocht naar de nu beschikbare gegevens. Daarnaast riep hij de vele aanwezigen op om ook zelf historisch onderzoek te gaan doen en dat om te zetten naar bijdragen voor ons kwartaalblad de Proosdijkoerier. Onze nestor overhandigde het eerste exemplaar aan burgemeester Divendal. Deze onderstreepte in zijn dankwoord het belang van de regionale geschiedenis en hij prees de schrijver voor zijn duidelijke beschrijving van hoe zijn "voorgangers" het bestuur destijds invulden.

In een vrolijke ambiance was er eveneens volop lof voor de ondersteuning die Fred kreeg bij het realiseren van dit boekwerk. Fotograaf Henk Butink heeft tientallen schitterende illustraties aangeleverd en dochter Martine Oldenburger had samen met Jan Rouwenhorst een belangrijke inbreng in de redactionele opzet van het verhaal. Ook vormgever Jaco Kroon deelde in de loftuitingen voor de bijzonder geslaagde opmaak van het geheel. Na afloop was er nog volop gelegenheid om even gezellig na te praten, waarmee een geslaagde boekpresentatie op gepaste wijze afgesloten werd.

De foto's bij dit artikel zijn van Hans van Zwieten

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden', geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Redactieadres

Dhr. Jaap Meulstee
Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: meuls63@planet.nl

Tekstredactie

Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Peploen
Website: www.peploen.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Jaap Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris

Mw. Geertje Oerlemans
Adres: Burgemeester de Voogtlaan 41, 3648 XD Wilnis
Telefoon 0297 - 256660
E-mail: geertje.oerlemans@ziggo.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen
E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Monumenten, archeologie

Vacature

Excursies en lezingen

Mw. Marie-José van Bunningen
E-mail: mariejose49@ziggo.nl

Heemkunde

Dhr. Harry Hoefkens
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. Hans van Dreumel
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

E-mail: administratie@proosdijlanden.nl
Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer NL89 RABO 0369 6185 05

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: € 17,50 per jaar

Losse exemplaren van de Proosdijkoerier € 4,90 per stuk

Oplage: Circa 1100

Nieuwe leden

Mevr. M. v. Dijk	Mijdrecht
J.P. van Zijl	Mijdrecht
R.P. Hesselman	Mijdrecht
E. v.d. Berg	Mijdrecht
P.S.M. Kuijper	Wilnis
Mevr. B. Haartman	Wilnis
A. van Schaik	Vinkeveen
J. Treu	Waverveen
E. van Ginkel	Mijdrecht
Mevr. A. Mooij	Vinkeveen
Mevr. P. Cornelisse	Mijdrecht
Hr. R. Tönjes	Mijdrecht
D. v. Miert	Abcoude

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 264095 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

"U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd.

Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief".

DOELSTELLING VAN DE VERENIGING:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

**Inleverdatum kopij volgende nummer:
1 februari 2016**

FIJNE FEESTDAGEN

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA ACHTERZIJDE OMSLAG

RABOBANK

IN BEZIT VAN AVANTI